

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИНИНГ XXVIII СЪЕЗДИ

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ВАҚТ КУТИБ ТУРМАЙДИ

ГАЗЕТА
1918 йил
21 июндан
чиқа бошлаган

СОВЕТ УЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ,
ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 156 (20. 723) 1990 йил 10 июль, сешанба Баҳоси 3 тийин.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXVIII съезди тўғрисида АХБОРОТ

1990 йил 7 июль кунин Москвада Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXVIII съезди ўз ишнин давом эттирди.

Танаффусдан кейин мажлис М. С. Горбачев раислигида ўтди.

Съезд КПСС Марказий Комитети Снэсий бюроси аъзоларининг ўзларига берилган саволларга жавобларини тинглашнинг давом эттирди. Съезд қатнашчилари ҳузурида КПСС Марказий Комитетининг котиби Е. К. Лигачев, СССР Ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе сўзга чиқдилар.

Бир қанча делегацияларнинг таклифига биноан жавобларини тинглаш шу билан ниятсизга етказилди.

Шундан кейин Ташқи ишлар комитетининг раиси В. А. Ивашко КПСС XXVIII съездининг партия Марказий Комитетининг Снэсий ҳисоботи юзасидан резолюцияси лойиҳаси ҳусусида олиб борилган ишлар тўғрисида съезда маълум қилди ва уни ўқиб эшиттирди.

Дастлабки фикрлашувдан кейин съезд Ташқи ишлар комитетига айтилган мулоҳазалар ва таклифларни ҳисобга олиб, мажор ҳужжатини узил-кесил ишлаб чиқишни ҳамда уни съезд делегатларига тақдим этишни топишди.

1990 йил 8 июль кунин Москвада Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXVIII съезди ўз ишнин давом эттирди. Съезд ишн ялин мажлислар доирасидан ташқаридан ўтди.

Кремлиннинг Съездлар саройида М. С. Горбачев ва Н. И. Рижковнинг партия XXVIII съездида қатнашаётган ишчилар ва колхозчилар билан учрашуви бўлиб ўтди.

Учрашув чоғида мамлакатин ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш муаммолари, жамиятда КПССнинг ўрни ва роли тўғрисида, миллатлараро муносабатлар, жамоат тартиби ва иттиҳомнинг аҳоли ҳақида қизғин фикрлашувлар бўлиб ўтди. М. С. Горбачев билан Н. И. Рижков съезд қатнашчиларининг қўлдан-қўл саволларига батафсил жавоб қайтардилар.

Съезднинг топишувига биноан Ташқи ишлар комитетининг Марказий Комитетининг Снэсий ҳисоботи юзасидан резолюция лойиҳаси устида яна ишлаб бошлад.

1990 йил 9 июльда Москвада, Кремлиннинг Съездлар саройида Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXVIII съезди ўз ишнин давом эттирди.

Эрталабин ялин мажлисда СССР Министрлар Советининг Раиси Н. И. Рижков раислик қилди.

Делегатлар КПСС XXVIII съездининг Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг Марказий Комитетини Снэсий ҳисоботида доир резолюцияси лойиҳасини асос учун қабул қилдилар.

Сўнгра мажлисда баъзн кундалик ва иш тартиби масалаларин юзасидан фикрлашиб олинди.

Сўнгра КПСС Марказий тафтиш комиссиясин раисининг ўринбосари А. А. Никольцев ва КПСС Марказий Комитетини ишлар мудирин Н. Е. Кручина саволларга жавоб қайтардилар.

Съезд КПСС Марказий тафтиш комиссиясининг ҳисоботини тасдиқлади.

Танаффусдан сўнгра съезд КПСС XXVIII съезди Мандат комиссиясининг раиси Ю. А. Манасквининг тушган сўровлар муносабати билан айтин делегатлар ваколатларини текшириш тўғрисидаги ахборотини тинглади ва маълумот учун қабул қилди.

Делегатлар съездининг қуйдаги резолюцияларини ҳар томонлама муҳокама қилдилар ва қабул этдилар:

«Хозирги босқичда партия ҳарбий сийасатининг асосий йўналишларини тўғрисида»;

«Демократик ҳуқуқларнинг ҳимоя қилиш учун, коммунистларнинг қуввин қилинишига қарши».

Сўнгра КПСС Марказий Комитетининг котиби А. Н. Яковлев сўз берилди. У ўзининг делегатлар гуруҳи билан учрашувларидан бирида съезде наорасий равишда тарқатилган маълумотларни рад этиб, бу маълумотларни туралар асосланмаган уйдирма, деб атади.

Ана шу байотдаги фактларни текшириш ҳақида топишди берилди.

СССР давлат хавфсизлиги комитетининг раиси В. А. Крючков саволларга жавоб қайтарди.

Москва. Махсус мухбирларимиз Кремлиннинг Съездлар саройидан хабар берадилар

ТАЛАБЧАНЛИК МЕЗОНИ БИЛАН

ПАРТИЯ ФАОЛИЯТИ
ҲАҚИДА
МУНОЗАРАЛАР

Съезд муҳим қарорларни қабул қилишга, партия марказий органларини сайлашга қилинган сари делегатлар ўз нукталарида кўтарётган масалалар, билдираётган фикр ва мулоҳазалар шу қадар салмоқли ва қўлқамли бўляпти. Аммо шу билан бирга эътирослар ҳам кучайиб бораётган делегатларнинг қиқчишлари ва бераётган саволлари охириг, мазмунда яққол сезилиб турибди.

Делегатлар съездининг олтинчи кунин мажлисида айтганича, КПСС Марказий Комитетини котиблари В. А. Медведев, А. Н. Яковлев ва Е. К. Лигачевнинг жиддий саволлар билан «терлатиб» минбарда узок ўшлар туришди. Залга қўйилган микрофонлар ва асосий минбардан чиқиларда кўп делегатлар тўғридан-тўғри улар фаолиятдан қониқиб ҳосил қилмаганликларини айтишди. Е. К. Лигачевга 157 та ёзма савол тушди. Унинг қўлчиллик қисми Марказий Комитет котибининг аввал қадрлар билан, сўнгра мажорларини иш

Москва. Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXVIII съезди ўз ишнин давом эттирмоқда. Суратларда: 1. Ўзбекистонлик делегатлар Қизил майдонда. 2. КПСС Марказий Комитетини бўлим мудирин А. С. Павлов (чапда) ўруш ва меҳнат ветеранлари жумҳурият кенгашининг раиси Р. Ғуломов ўзаро мулоқотда. 3. Курбанов (ЎзТАГ) олган суратлар.

ҲАҚИҚАТНИНГ ТАГИГА ЕТАЙЛИК

М. С. Горбачевнинг бошланғич партия ташкилотларининг котиблари билан учрашувидан репортаж

КПСС XXVIII съездининг делегатлари бўш вақт амратилар қийин. Уларнинг иш кунин хаддан ташқари тингиз — мажлислар оралигида министрликлар, турли қдорларга борилади, мосвакиллар билан учрашувлар, судбатлар ўтказилади, покатининг тархий-революцион жойлари зйрат қилинади. Мамакат партия ташкилотларининг ахвалини ўз коллективлари билан алоқани узмай, ўзлари яшаб турган жой билан деярли ҳар кунин боғланиб, у ердаги ишлар билан қизиқиб-қатнашадилар, ўртоқларининг турли топишриклари билан қарам-қарши бўлиб турадилар.

Толиқиш сезилиб турибди, албатта. Аммо 6 июль кунин делегатлар кечкурунға мўлжалланган барча ишларини қолдириб, М. С. Горбачев билан учрашувга одатдан ташқари ҳамжиҳатлик билан келишди. Бунинг сабаблари таомилла тушунарлидир. Чунки таклиф этилганлар олдидан қўлаб ҳал этилмаган муаммолар қўлаб қолди, айтин пайтда бошланғич партия ташкилотларини котибларининг — улар съезде 300 кишидан кўпроқ — КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари билан учрашувлари унча

Сергеевич билан, Марказий Комитет котиблари, партиянинг бошқа раҳбарлари оса залда, таклиф этилганлар орасида ўтирганлиги ҳам одатдан ташқари тузюлар эди.

Сўхбатини делегатларнинг ўзлари бошлаб бердилар. Уларнинг қисқача фикрлари съездининг қийинчилигида ўз ишнин таомиллаган мажлислари руҳини акс эттирар эди, албатта. Аммо айтин вақтда унда берилган баҳолар ва айтилган мулоҳазалар ўз фикрлари, кузатишлари билан тўлдирилди.

Ўзидан тушунарлидир. Хозирги вақтда коммунистларни, аввало, партиянинг тақдирини тўлқинлантирмоқда, уларнинг орасида турмуш ўртага қўйган, КПССда ишлар қандай йўлга қўйилди, уни реал аниқлашни қай тариқа олиб бориш лозим, деган саволларга жавоб топишга уринмаётгани камдан кам бўлиб қолди.

Съездининг қўлгина делегатлари ҳали ўз позициясини узил-кесил аниқлаб олган амаслар. Улар Михаил Сергеевич Горбачев қандай қарорларни таклиф этишни ниққат билан кузатиб турибдилар, унга ишондилар, ўз нукта навазини унинг билан таққосладилар.

У Бош котибдан бирмунча қутилмаган йўналишда қарорларни Марказий Комитет аппарати ҳодимлари омас, балки бошланғич партия ташкилотларининг қай қиллари қутаётган вариян

турлари турлича бўлса-да, уларни аниқлаб олиш чоғида съезд келишиб олинган нукта назарга эришиш шарт. Бу учрашувнинг ўзига хос энг асосий вазифасига айланди. Мана шунинг учун ҳам учрашувда позицияларини чамалаб кўриш эмас, балки ойдинлаштирилган ҳаракат программасини ишлаб чиқиш тўғрисида гап борди. Агар съезде шундай программа қабул қилинса, КПСС тақдирига уни янгиловчи куч сифатида таъсир кўрсатади. Уч минут вақт берилган нуктада чоғида айтилган таклифларнинг қўлчилиги амалий тақлифлардир. Улардан баъзиларининг қилинганлиги партия аҳкамунинг делегатининг мандатини беш йилга узайтириш, СССР Конституцияси доирасида иш қўраётган партиялар ва жамоат ташкилотларининг қорхоналардаги ваколат имкониятини қонун йўли билан мустаҳкамлаш, демократик тусдаги ҳаракатлар билан янада мустаҳкам қамқорлик қилиш, Учрашув қатнашчилари коммунистлар

тини қабул қилишни йлтимос қилди. Бир вақтлари Олий Советда мени мунозарига аравлашавирида тақдир қилган эдилар. Ҳозир бунга эид фикр айтилмоқда. Мен эса ҳамма нарсани аниқ вазиятга қараб белгилаш керак, деб ҳисоблайман. — деди М. С. Горбачев.

Партия учун ҳозирги пайтда энг муҳими нима? Хилма-хил фикрлашми ёки яқдиллигим, тўла ёки ҳаракат дастурларининг турли-туманлигини... Съездлар қароридан бўлгани сингари бу ерда, учрашувда, ишбу масалалар умумий маҳражани топиш қийин бўлди. Айтин вақтда худди шунга интилди. Нотифлардан бири, ҳарбий қисм бошқармаси партия комитетининг котиби Л. Р. Пинган ҳаммадан кўра аниқроқ фикр айтди, деб ўйлайман.

— Биз — партиявий табакда қуйин ташкилотлар вакилларимиз, Сиз эса — Бош котибсиз. Биз тарафматараф бўлмаслигимиз, яқдил бўлишимиз зарур.

Энг муҳим позицияларини излаш, умуман ҳаракат дас

(Давоми учинчи бетда).

ширилган вазифани тўла эплогани йўқ. Бунинг жабрини эса бошқа регионлар қатори жумҳуриятимиз меҳнатқашлар ҳам тартидлар. Агар унинг номзоди партия раҳбар органига қўрсатилмаган бўлса, мен унинг учун овоз бермайман.

—Партия раҳбарияти ишнин баҳолаш ҳар бир делегатнинг ҳуқуқи, — деди сўхбат чоғида Андижон вилояти Жолоққудуқ райониндаги «Ойим» совхозини бригада бошлиғи Қимсанбой Қодиров. — Мен съезде берадиган баҳойини В. А. Медведев, А. Н. Яковлев, Е. К. Лигачевнинг ҳисоботларидан бутунлай қониқмаганлигини айтман. Сирасини айтганда кейинги беш йилда Марказий Комитетнинг мажор ва аграр соҳалардаги фаолияти гоёт кўшайиб кетди. Снэсий ва иқтисодий инкирознинг вужудга келгани сабабини асосан ана шундан деб биламан.

САФСАТАБОЗЛИК
ЭМАС, ИШ КЕРАК

МОСКВАГА меҳмон бўлиб келган жумҳуриятимиз фуқаролари билан ҳам съезд ишн тўғрисида фикр билдиришларини сўрадик. Ўзбекистон ССР Кишлоқ хўжалик давлат-кооператив комитетини ходими Аҳмад Қўрғонбоев съездин боришидан қониқмаётганлигини айтди. «Биз съездеда бошқа ағжуланларда бўлаётган сингари сафсатабозлик, маҳмаденгарчилик ва бўлар-бўламса сўз сураб, минбар ҳамда залга ўтирилганлик минрофларини эгалаб туриш устун бўлишдан қўйиб қўйиб Афсуски, съездининг баъзи мажлисларида ана шундай ҳолат тақорланмаётганини телеэкрандан кўриб, матбуотдан

билиб турибмиз. Ноўрин, беандиш тақиди, шовқин-сурон, тартибсизлик шундай катта йиғиларда сира ҳам ярашмайди-ку. Ахир, тақиди фекат шунчаки тақиди қилиш учун эмас, балки ишга амалий ёрдам берадиган соғлом тақиди бўлиши керак. Снэсий бюро аъзоларининг ҳисоботларини эшитиш партия съездлариди янгиллик албатта. Бу қайта кўриш тўғрисида. Бирок, очинини айтсам, Марказий Комитет котиблари ҳисоботлари юзаси, эски қолдиқлар снэсий ҳисоботи бўлди. Агар улар партияни аниқлаш борисида дуч келинмаётган катта-катта муаммоларини аниқ, мамлакатдаги иқтисодий инкироздан қиқчиш йўллари ҳақида кўпроқ тўхталганлариде ишга фойда берган бўларди.

БИРЛИК ВА ЖИПСЛИК
УЧУН

Съезд номига мамлакатининг турли районларидан ҳар хил соҳа меҳнатқашларидан телеграммалар узул-сиз келиб турибди. Уларнинг аксариятида қандай қилиб бўлса ҳам партия ичиде бирлик ва жипсликни сақлаб қолиш зарурлиги таъкидланган, шунга эришишни делегатларнинг қатъиятлик билан талаб қилинаётганлиги кўриб қолган. Шунинг билан ҳамма билан биргаче соғлиқни сақлаш Бош бошқармаси бошланғич партия ташкилотини котиби Э. Султонуллаев съездеда юборган қатъиятлик билан талаб қилинаётганлиги кўриб қолган. Бундан ташқари партиянинг асосий вақтини савол ва жавобларга ажратдилар. Аммо съездеда ҳукм сураётган ҳолат бу ерда яна тақорланди. Бунинг айлалашлар, шовқин-суронлар асосларини қақшатибгина қолмай, қимматли дақиқаларнинг бекорга ўтишига ҳам сабаб бўлди. Шахсан мен уч

рашувнинг ишчи комитетини ишдан қониқмади. Бошқалар котиби биз ҳам жуда кўп баъза саволлар бергандик. Аммо съездеда бўлгани сингари бу учрашувда ҳам Урта Осн жумҳуриятининг қўлчиллик қисмининг комитетини айтин билан Марказий Комитет Бош котиби ва Министрлар Совети Раисига етиб берилади. Хол-буки, ўз саволларимизда жумҳурият меҳнатқашлари ҳаёти билан боғлиқ муаммолар аниқланган эди. Биз уларнинг бирортасига ҳам аниқ жавоб олганимиз йўқ. Бу ҳолат съезд давомида тақорланмапти. Нега шундай бўлаётганига эса тушуинмаляпти.

— Учрашувда Н. И. Рижков ҳам соххозларнинг давлат қарзидан бутунлай овоз келтирилган ҳақида айтилганда кенгашда жонланаш юз берди, — деди Қўмқўрғон райониндаги «Пахтакор» совхозини меҳнатқаш Шайдулла Омонов. — Бизнинг совхоз давлатдан қарздор эмас. Аксинче ҳар йили бир ярим миллион сўмдан ошириб соф даромад оллапмиз. Аммо молиявий жиҳатдан қийналган бошқа хўжаликлар учун бу катта ёрдамдир.

ҚАНДАН ХИЗМАТ
ҚИЛЯПСИЗ, ЙИГИТЛАР?

ЯҚШАНБА кунин жумҳуриятимиз делегатларидан бир гуруҳи Москва яқинида жойлашган ҳарбий қисмда хизмат қилуватган ўзбекистонлик аскарлар ҳузурида бўлидилар. Бунинг айлалашлар, шовқин-суронлар асосларини қақшатибгина қолмай, қимматли дақиқаларнинг бекорга ўтишига ҳам сабаб бўлди. Шахсан мен уч

нов ва «Шарқ юлдузи» журнали муҳаррири У. Хошимовнинг ҳарбий хизматчилар турмуши ва фаолияти билан тақдирлариди. Бу қисмда 30 дан ортиқ миллат аъзолари, шу жумладан Хоразм ва фарғоналик йиғилар ўз бурчларини адо этишляпти. Қисмда барча аскарлар ўзаро ахил ва иноқ ишламоқдалар. Учрашувда делегатлар партия XXVIII съезди ишнин бориши, унда кўтарилаётган масалалар ҳақида ҳарбий қисм жамоасига ахборот бердилар ҳамда Ўзбекистон жумҳурияти ҳаётига доир янгилликлардан хабардор эдилар. Сўхбатлар пайтида аскарлар ҳизмат отпускларини бериш масаласи кўтарилди. Съезд делегатлари бу масалани азам таразда XXVIII съездеда тақдим этдилар.

Учрашув пайтида делегатлар қисм командирилар олдига ўз фарзандларини қўрган келган ота-оналарга зарур шартин яратиш, шундай ҳолатларда аскарларга икки кун бўш вақт акратиш масаласини ҳал қилишни ҳам қўйдилар. Қисм аскарлари қурилиш ишларига ҳарбий хизматга қақдирланган ўзбекистонлик йигитларни Туркистон ҳарбий округида қолдириш ҳақидаги қарордан хурсанд эканликларини айтидилар.

Шу кунин Ўзбекистон комсомолни Марказий Комитетини биринчи котиби А. Носиров раҳбарлигида делегатларнинг яна бир гуруҳи бошқа ҳарбий қисм аскарлари билан ҳам учрашдилар.

Р. РАҲМОНОВ,
Р. ТУРСУНОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбирлари.

ВАҚТ КЎЧИ БУГАЙДИ

(Давоми. Боша биринчи бетда).

кимга керак эмаслар, уларни янги истиқомат жойларида бирорта ҳам илқ сўз билан қарши олмаётганлар, улар атрофида ногослом вазиятни вужудга келтиришлар. Бундай қайғули вазиятда қандай яшаш мумкин? Нима учун жойларда партия аъзолари томонидан дурустроқ тушунириш ишлари олиб борилаётган.

Делегат Чернобилнинг кўзга кўринмаган офати юз берган жойлардаги ижтимоий кескинлик портлаш ҳолатидадир. Деди. Бу ҳукумат тахдид эмас, балки реал вазият, деди у. Одамларнинг туғени тинмайлиги, чунки ҳукумат кечикти қарорлар қабул қилмоқда. Барча муаммолар етарли даражада ҳал этилмапти.

Шундан кейин съезд секцияларининг иш ажуларни тўғрисидаги ахборотлар тингладилар. «Партияни янгилаш» мазмундаги ўқир мунозара мувоқуф маззу съездда муҳокама этилаётган сиёсий муаммолар доирасида марказий маззу ахборотларни кўрсатди, деди В. М. Ломоносов номи Москва давлат дорилфунуни партия комитетининг котиби И. И. Мельников. Нутқларда демократия ва ошкораликни ривожлантиришга, КПСС бирлигини сақлаб қолишга қаратилган йўл қўлаб-қувватланди.

Нотиқ партия оммаси ҳокимияти тўғрисидаги тезисни рўбга чиқариш масаласи делегатларнинг энг кўп эътиборини жалб этганлигини маълум қилди. Кўпгина тақлифлар раҳбар органлар сифатида съездлар, конференциялар, йиғилишларнинг аҳамиятини ошириш муаммоларига тааллуқли бўлди. Фақат ана шу органларгина мажбурий тусдаги қарорлар қабул қилишга ҳақлидир. Айни пайтда уларга доимий ишловчи органлар мақоми бериш тақлиф этилди. Бошланғич партия ташкилоти ўз турмуши ва фаолияти шариотида мустақил бўлиб, у Программа ва Устав доирасида узи-қисил қарорлар қабул қилади. Партия оммаси ҳокимиятини рўбга чиқаришнинг асосий жиҳати мана шундандир.

Турли даражаларда партия референдумлари ўтказиш тўғрисидаги инизомни қисқа муддатларда ишлаб чиқиш хилма-хил нукта назарларини, жумладан, пайдо бўлаётган ҳаракат дастурлари асосида юзага келадиган нукта-назарларни аниқлаш ва ҳисобга олиш учун шарт йратиш зарурлиги ҳақида фикр баён этилди. Нотиқлар КПССнинг умумпартиявий характери тўғрисидаги тезиснинг тўғриллигига шубҳа билдирдилар ва партия биринчи гада ишчилар синфи, деҳқонлар, меҳнаткашлар манфаатларини ҳимоя қилишни аниқлаш айтиш зарурлигини таъкидладилар.

Делегат мажлисда бир қанча конкрет масалалар ўртага қўйилганлигини маълум қилди. Чунинчи, кўпгина тақлифларда Бош қотиб лавозимини сақлаб қолиш, унинг ўринбасари лавозимини жорий этиш, бундан бун ҳам Марказий Комитет Сийсий бюроси ва Секретариатга эга бўлиш мақсада мувофиқ эканлиги тўғрисида гапирилди. Сийсий бюроси, барча қотибларини, Марказий тафтиш комиссияси раисини ва «Правда» газетаси муҳарририни ҳам съездда сайлаш тақлиф этилди. Шу билан бирга марказий органларнинг Уставининг дастлабки лоийҳасида баён этилган структураси ёқлаб чиқилди.

Советларнинг маъкеи ошган, уларга реал ҳокимият топиришлар шариотида деб таъкидланди секцияда, сайловчиларнинг манфаатларини изчил ҳимоя қилиб, коммунист-депутатларнинг ҳам жиҳатлигини кучайтириш, партия йўлини амалга ошириш зарур.

КПССда янги ахлоқий муҳит юзага келмай туриб, ингиланган КПССни тасаввур қилиб бўлмаслиги тўғрисидаги фикр зўр куч билан янгради. Партия — ўз ҳуқуқларидоғина эмас, Ва-тақанда хизмат қилиш умумий мажбуриятида ҳам тенглар иттифоқидир.

КПСС Марказий Комитетининг котиби «Правда» газетасининг бош муҳаррири И. Т. Фролов партиянинг мафкуравий иши секциясидаги мунозарани кўнлаб, унда жуда хилма-хил, баъзан бир-бирига зид фикр айтилганини таъкидлади. Турли ҳаракат дастурлари вакилларининг нукта назарлари айтилди. Марказий Комитетнинг мафкуравий иши далиллар билан танқид қилинди. Қайта қўриш йилларида асосий иш солир бўлганлиги таъкидлаб ўтилди: одамларнинг ондаги чинакам инқилоб рўй берди, ингиланган мафкураси, қайта қўриш назариясининг концепцияси шакллана бошлади.

Кўп кишлар ижтимоий тараққийнинг назарий муаммоларини ишлаб чиқишда ордада қолдири, деган фикр-ни айтилди. Инсонпарвар, демократик социализм концепцияси, унинг коммуни-

стик истиқбол билан алоқаси, ингиланган бораётган жамиятда партиянинг ўрни ва роли, бозор иқтисодиётига ўтиш, федерализмни қайта қўриш билан, ижтимоий муносабатларнинг бутун системасини амалий равишда инсонийлаштириш ҳақидаги талаб билан боғлиқ бўлган муаммолар мажмуи каби стратегик масалалар ишлаб чиқилмади.

Секцияда илм-фан ва таълим хусусидаги мунозара муҳим мавзу бўлди. КПСС Илм-фан тўғрисида қонун қабул этиш ташаббуси билан чиқиш, шунингдек, жумладан, ижтимоий фанлар соҳасида ўз қобилиятини кўрсатган зехли ёшлар учун стипендияларнинг маҳсус жағмағмасини вужудга келтириш лозим, деган тақлиф эътиборга сазовордир. Кўпгина делегатлар муаллимнинг қийин аҳволи ҳақида гапирдилар. Улар съездининг Дастурий баёнотига яқин даврдаги фаолиятда таълим, мактабнинг устунилиги тўғрисидаги тезисни киритиш тақлиф қилдилар. Ижтимоий фанларнинг ролини ошириш тўғрисида, сийсий таълимнинг бутун системасини тақомиллаштириш зарурлиги ҳақида қизгин мунозара бўлди.

Делегатлар Ленинни ва Ленинизмни хуружлардан ҳимоя қилиш тўғрисидаги ҳамда гоий мероста муносабатимиз тўғрисидаги масалани ўқир қилиб қўйдилар. Ленин сиймосини ақидалар, рақлиқ мафкураси юзага келтирган сийқа тасаввурлардан ҳалос этиш зарур, деган фикр айтилди.

Куролли Қуларини, давлат бошқаруш идораларини сийсатдан ва мафкурандан ҳоли қилиш мумкин эмаслиги ва нотабнийлиги таъкидланди.

Маданиятимизнинг оғир аҳвали алоҳида мавзулар, Маданият ва таълимга соф тикорат назари билан ёндашиш йўлига тўсиқ қўйиш зарур. Оммавий ахборот воситаларидаги салбий ҳодисалар қаттиқ танқид қилинди. Оммавий ахборот воситалари билан партия комитетлари ўртасидаги муносабатлар тубдан ингиланган лозимлиги таъкидланди.

Секцияда КПСС Марказий Комитетининг мафкура масалаларига маҳсус бағишланган Пленумини қақриш, партияда кенг назарий мунозарани авж олдириш зарур, деган фикр айтилди. КПССнинг янги дастури устида ишни жадаллаштириш ва шу тариқа унинг, лоийҳасини партиянинг навабатида съездида 1991 йилдаёқ қўйиш истаги билдирилди.

«Ижтимоий-иқтисодий сийсат» секциясининг мажлисларида, деди унинг раиси С. И. Гуренко, съездининг ўнлаб делегатлари сўзга чиқди. Хилма-хил фикрлар айтилди, бу соҳадаги мунозара жамиятдаги чўқур ташвиш ва ҳавотирлиқни, одамларни қизиқтиратган муаммолар ўқирлиги ва долзарблигини акс эттирди.

Сўзга чиққан нотиқлар социалистик йўлга содиқлигини тасдиқлаш билан бирга меҳнаткашлирини, бутун халқнинг манфаатларини хизмат қилиш, инсонга муносиб турмуш шартларини яратиш партиянинг мақсади бўлиб қолмоқда, деди Украина Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби.

Секция қатнашчилари иқтисодиётнинг ҳозирги ҳолатини мушкул деб таърифладилар. Инқироздан чиқиш йўллари зўр бериб излаш ҳақида гапирилди. Бу йўллар маъмуриятчилик-буйруқчилик социализмининг бирмунча «тақомиллашган» моделига қайтишдан эмас, балки олға сийлишдан иборатдир. Кўпчилик — бозор муносабатларига ўтиш тарафдор. Бироқ бозор шунчаки бир мақсад эмас, у иқтисодий вазиорларини ҳал этишга чийқдорлик билан ёндашишни бартараф этиш воситаси сифатида, корхоналарнинг мустақиллигини кенгайтириш ҳамда маҳсулот ишлаб чиқарувчи билан истеъмол қилувчи ўртасида самарали алоқаларни йўлга қўйиш шарт сифатида, инизмомни мустаҳкамлаш, мамлакатнинг жаҳон бозоридан обрў-эътиборини оширишнинг муҳим омил сифатида зарурдир.

Баъзи кучлар жамиятнинг бозор иқтисодиёти орқали капитализмга ўтказишга интиломоқлар, деган ҳавотирлик айтилди. Бозор муносабатларига ўтиш хусусида ҳукумат ишлаб чиққан концепция шанига ўқир, бироқ амалий танқид айтилди. Бу концепция дудмаллиги, кенг омма учун тушунарли эмаслиги учун уни танқид қилдилар. Халқ ислохотининг иттифоқисчи бўлиб қоллиш, нарх-наво ва тақлиф этилаётган ингиланган иқтисодий боли тўғрисидаги бутун ҳақиқатни билиши керак. Ҳукуматда ва қонун чиқарувчи органларда ишловчи коммунистларга жуда қисқа муддатда иқтисодий ислохотини чўқурлаштиришнинг аниқ ва содда дастурини ишлаб чиқишни топириш, бу дастурининг марказида инсоннинг манфаатлари турли ҳақиқатни тақлиф этишда таълими тақлиф этишда.

Делегатлар съезд ҳужжатларига иқтисодиётини инқироздан чиқаришнинг оммавий ишсизликка, аҳолининг турмуш даражаси пасайишига олиб борадиган ҳар қандай чора-тадбирларни КПСС қўлаб-қувватламайди, деб ёзиб қўйишни тақлиф қилдилар. Ислохотининг босқичлари жамиятнинг шу ислохотини қабул этишга тайёрлик даражасини, ҳисобга олиши керак. Иқтисодиётда ва ижтимоий соҳада пухта ўйланмаган ингиланган муаллимлар ва таълабшукорларнинг шахсий маҳсулияти тўғрисидаги масала ўқир қилиб қўйилди. Сийсий барқарорлик, марказдан қочирам теңденциялардан бартараф этиш, ижтимоий ва миллий таъминдаги кескинлиқни тугатиш қийинчиликларини йўқотиш шартларидир.

Бу хусусидаги муҳокама иш ҳукумат аъзолари билан учрашуларда давом этириш, чиқаришлар хулосаларини эса съезд ҳужжатларида эътиборга олиш режалаштирилмоқда. Партиянинг обрў-эътибори, унинг ижтимоий иқтисодий сийсати билан белгиланади, деб таъкидланди нотиқ. Бинобарин, бу сийсатнинг равшан, самарали, тушунарли бўлиши биз, съезд делегатларига боғлиқ.

«КПСС аграр сийсати» секциясининг раиси — СССР Деҳқонлар уюшмасининг раиси В. А. Стародубов шу секциянинг иш тўғрисида маълумот берди. Мажлисда, деди у, 850 делегат ҳамда марказий органларнинг юзга яқин тақлиф қилинган раҳбарларни қатнашди. Ингиланган хузурида М. С. Горбачев, Н. И. Рижков, Е. К. Лигачев сўзга чиқдилар ва саволларга жавоб қайтардилар.

Мунозара чоғида 30 нафар делегат нутқ сўзладилар. Улар озиқ-овқат пештахталари ҳамма ерда бир хил қашшоқ эканлигидан норози бўлаётганликларини залдағига қайта беришди, бундай аҳолининг сабабларини ишонарли тарзда, биймдонлик билан олиб ташлашди, заминимиз барча кишиларни тўқсиз-тутал тўғирлиги мумкинлигини бир овоздан тасдиқладилар, бу ишни қандай бақариш мумкинлиги хусусида амалий тақлифлар киритдилар. Кўпчилик қишлоқ партия комитетларининг маъмурий-буйруқчилик иш усулларини илоҳия борича тасулоқ қилиш ва сийсий иш усулларига ўтиш зарурлигини қаттиқ ишорат қилди. Партия яққа ҳокимлик вазиорлардан воз кетган ва обрўи йўлбошчи бўлган тақдирдагина деҳқонлар орасида ўз таъсирини мустаҳкамлайди.

Нотиқлар қишлоқ ҳўналик ишлаб чиқаришдаги танг вазият сабабларига баҳо беришар экан, унинг азаллий ва чўқур илдизларини кўрсатиб ўтидилар. Ишлаб чиқаришнинг ёлпасига умумийлаштириш мулк эгасизлигига олиб келди, мулкни, асл моҳияти билан ҳеч қиммисига айлантириб, деҳқон эса ҳамма нарсаси фарқсиз бўлган ёлпаса ишига айланди. Бошқарма тузилмалари ҳокимлиги шариотида жамоатчилик ҳўналикларига, қондага кўра, деҳқонлар меҳнати натижаларини иқтисодиётнинг бошқа соҳаларига олиб беришда беимнат омилга айланди.

Қишлоқлар ҳозир ҳам ҳонавойрон бўлмоқда. Технолоия, техника ҳамда қайта ишловчи санаотнинг ҳозирги даражасидан орқад қоллаётган, илм-фан суст қўлаб-қувватланаётган ва ресурслар доимо еттишмаётган, эскириб бораётган қишлоқ мамлакатни риволдагидек боқиш имкониятига эга эмас.

Секцияда қишлоқлар ижтимоий жиҳатдан қайта қўриш тангликдан олиб чиқишни таъминлайдиган асосий йўл эканлиги айдикли билан эътироф этилди. Бунинг учун бюджет маблағларини кўпроқ ажратиш билан бирга ўй-қўйлар, йўллар, қайта ишлаш иншоотлари қурилишига имтиёзлар ҳам бериш керакдир. Делегатлар қишлоқ ҳўналик ишлаб чиқаришнинг биймдонлиги билан бошқариш учун СССР Қишлоқ ҳўналик министрлигини тиклаш ва унга иш ва турмушини биладиган омилар мутахассисларни кўтариш лозим деб топдилар.

Секция раҳбари яқин вақт ичида қолхоз ва совхозларнинг қарзлари кечиб юборилишини, нарх омилларини тақомиллаштиришга, техника, ўғитлар, эҳтиёт қисмлар, қурилиш материаллари билан таъминлашни яқинлаштиришга доир тадбирлар рўбга чиқарилишини маълум қилди. Ўрим-йигим ишларига бир неча миллион тонна нефть маҳсулотларини қўшимча ажратиш тўғрисида тезлик билан қарор қабул қилинди.

Деҳқонларнинг вакиллари иш ташлашларга қарши ўз фикрларини айтишлар ва ишчиларни оқиллик билан иш юритишга, инизмом ва тартибга риоя этишга қақридилар, барча партиялар, платформалар ва оқилларни ўзаро яқинлиқ билан келишиб олишга ва муҳофизликка йўл қўймасликка даъват этидилар.

КПСС Марказий Комитети Ижтимоий-сийсий тақлифлар билан ишлаш бўли-

мининг мудри В. А. Куцов «Партия, Советлар, ижтимоий-сийсий тақлифлар ва ҳаракатлар» секциясидаги мунозараларнинг асосий ажуларни ҳақида ахборот берди. Турли қўнлаб ва платформаларнинг вакилларига ўз фикрини айтиш имконияти берилди.

Коммунистларнинг халқ депутатлари Советларидаги иш усуллари, анъанавий, шунингдек янги оммавий тақлифлар билан ўзаро муносабатлари уларнинг диққат марказида бўлди. Секция кўпчилик қатнашчиларнинг фикрига қараганда, унинг иш самарали бўлди, ҳам съезд делегатларининг, ҳам мамлакат партия ташкилотларининг нукта назарлари хилма-хил эканлигини етарли даражада тўла кўрсатиб берди. Муҳокама қатнашчилари кўп қондалар юзасидан, шу жумладан партия ташкилотларининг жамоатчилик ҳаракатлари ва партиялар билан, энг аввало социализм йўлини эътироф қиладиган, инсон ҳуқуқлари, миллий уйғониш таъминлашининг, жамиятнинг иқидий кучлари рўбга чиқарилишини ёқлаётган жамоат ҳаракатлари ва партиялар билан ҳамкорлик зарурлиги тўғрисидаги кўпгина қондалар юзасидан бир фикрга келдилар.

Бироқ, бир қанча ҳаракатлар фаолиятида ҳукмрон партияни асосли танқид қилиш билан бирга уни бадном этишга, шахсга сийиниш давридаги жиноятлар учун масъулиятни бугунги коммунистлар зиммасига қўлашга уриниш таъминилари пайдо бўлаётганлигидан ташвиш билдирди. Демократик ҳуқуқий давлат вужудга келлаётган шариотида асосиз тақлифларга йўл қўйиб бўлмайд.

Коммунистларнинг турли даражалардаги Советлари иш олиб бориши ижтимоий мулоқотни ривожлантиришнинг асосий йўналиши ҳиди соланади. Коммунистлар ўзларининг бутун обрўларини, оммага таъсир кўрсатиш имкониятларини Советлар билан жамиятни яқинлашга қўлашадиган зарур қонунлар ва қарорлар қабул қилиниши учун курашда фойдаланишлари керак. Ўз таъсирини Советларга қарама-қарши қўйиш гоёси Коммунист партияга беғонадир. Партия ва Советларнинг бўлишиб оладиган ҳеч нарсаси йў.

Секцияда яна бир долзарб масала — янги сийсий партиялар билан ҳамжиҳатчилик тўғрисидаги масала муҳокама қилинди, деб сўзнда давом этиди нотиқ. Кўп партиячилик юзага келди ва унинг ишланиш учун ҳўқуқий асослар керак. Мунозара қатнашчилари жамоатчиликларини тўғрисидаги йўналишни қабул қилиниши — ҳақиқий сийсий муносабатларни тартибга келтиришнинг муҳим воситаси, деб ҳисобламоқдалар.

Мунозара қатнашчилари чиқарган асосий хулосалар орасида қўйилдилар бор: партиянинг сийсати ва тақлиқис реаликни ҳисобга олиш негизда, фуқаролар муҳофизатсиз ва ижтимоий портлашларсиз қўрилиш лозим. Партия Советлар билан муносабатларда буйруқчилик усулларидан воз кечди ва халқ ҳокимияти нүфузли идораларининг сийсий системада устунилигини қарор топиришга қўлашадилар, фақат Конституция ва қонунлар доирасида ишлайди. КПСС Марказий Комитетининг Пленумида партиянинг бошқа жамоат ташкилотлари билан ўзаро муносабатларига тегишли турқум масалаларни кўриб чиқиш хусусида хоҳиш билдирди.

Миллатлараро муносабатлар муаммолари ҳаммаи ташвишга солмоқда, меҳнат жамоалари, ўғур юрлар, харбий қисмлардаги муҳитга у ёки бу жиҳатдан таъсир қилмоқда, қўл ошларга тааллуқли бўлмоқда, деди КПСС Марказий Комитетининг котиби А. Н. Гуренко «КПСС миллий сийсати» секциясининг иш ажуларни тўғрисида съездини хабардор қилар экан. Секция мажлисларида сўзга чиққан нотиқлар, деб таъкидлади у, КПСС Марказий Комитети, унинг Сийсий бюроси, Марказий Комитет котибларини, иттифоқ идораларини ўз қарорларини бақаришдаги ноизчиллик ва сусткашлик учун, сўз билан иш ўртасидаги фарқ учун қаттиқ танқид қилдилар.

Нотиқ бўлиб ўтган мунозараларнинг асосий жиҳатларига тўғрилди. Партиянинг миллат ҳўқуқларига нисбатан инсон ҳўқуқларининг устунилиги тўғрисидаги дастурий баёноти лоийҳаси теваарлади, деди у, ўқир мунозаралар дарҳол бошлаши кетди. Турли нукта назарлар айтилди. Нотиқ уларни жамлар экан, муҳокама қилиш учун қуйидаги мавзунини тақлиф этиди: «КПСС ижтимоий турмушнинг миллий шакллари ўз қадр-қимматини эътироф этиб, миллатларнинг ҳўқуқларини ҳимоя қилар экан, инсон ҳўқуқини биринчи ўринга қўяди».

КПСС Марказий Комитетининг котиби кўп делегат-

лар у ёки бу шаклда қўйилган фикрни билдирганлигини маълум қилди: партия барча халқларимиз миллий манфаатларини амалда ифодолувчи бўлиши, ўтмишда миллий сийсатда рўй берган камчиликларни бартараф этиш учун чора-тадбирлар қўриши, бунини амалий ишлар билан мустаҳкамлаш лозим. Ижтимоий-иқтисодий ҳамда миллий, маданий муаммоларни ҳал қилиш юзасидан аниқлаш иш қилиш керак. Шу маънода ўз ерларидан зўра-воқил билан қўришган халқларга қарши қатоган ҳўқуқларини қайтариб қўриш ва жинояткорона ҳўқуқ сифатида эътироф қилиш тўғрисида партия ташаббуси билан қабул этилган Декларация, аслида, ушбу халқлар ҳўқуқларини тиклаш юзасидан аниқ тадбирлар билан мустаҳкамламаганлиги сабабли бақаришга қўлиб кетганлигидан ташвиш билдирди.

Нотиқ автономия, янги иттифоқ шартномаси муаммоларига алоҳида эътибор берди. У автоном тузилмалар ҳўқуқларига тўғрилди экан, шу хусусда қабул қилинган қонун ҳўқуқларини жамоатчиликни қониртирмаганлигини таъкидлади, чунки миллий-давлат ва миллий-территориал тузилмаларнинг кўп босқичли системаси адолатсиз системаси сифатида қабул қилинмоқда. Вазият РСФСР халқ депутатларининг биринчи съездида мустақиллик тўғрисидаги Декларация қабул қилиниши муносабати билан аниқсиз кескинлашди. Чунинчи, секция мажлисларида сўзга чиққан нотиқларнинг бири сентябрь ойидаёқ бир қанча автоном республикалар ўзларининг мустақиллик тўғрисидаги декларацияларини қабул қилишлари мумкинлигидан хабардор қилди.

Янги иттифоқ шартномаси тузиллишига таъйири қўриш, иттифоқ давлатини яқинлаш билан боғлиқ бутун масалалар турқумига дахлдор ишларнинг аҳволи ташвиш тугдирмоқда. СССР Президенти музокаралар жаънага раҳбарлик қилишни ўз зиммасига теъда олиш лозимлиги ва бу ишга қайрат билан киришиши кераклиги хусусида фикр билдирди.

«КПССнинг халқларо фаолияти» секциясида партия билан давлатнинг ташқи сийсатига тааллуқли долзарб масалалар, мамлакатимиз ўтмишдаги асосий жиҳатлар, келажакни аниқлаш масалалари хусусида батафсил фикрлашиб олинди. КПСС Марказий Комитети Халқаро бўлимининг мудри В. М. Фомин мунозараларнинг бориши тўғрисида ахборот берар экан, унда 32 киши қатнашганлигини маълум қилди.

Секцияда КПСС Марказий Комитетининг съездида қилган Ҳисоботида таъриф бўла берилган, партиянинг амалий ишларини ифодалайдиган гоъларнинг кенг доираси тақлиф этилди. Янги сийсий тафаккур концепциясига алоқадор турли масалалар ўртага қўйилди. Совет Иттифонининг халқларо ишларга, мамлакат ташқи сийсатининг ақидалардан ҳоли бўлишига, янги ёндашувларнинг муҳимлиги, Совет давлатининг аниқ имкониятларини ҳисобга олиш зарурлиги таъкидланди.

Мунозараларнинг асосий йўналиши, деб сўзнда давом этиди нотиқ, ҳозирги босқичда ички ва ташқи сийсатнинг ўзаро алоқалари ҳамда бир-бирига дахлдорлиги, ҳавфсизлик муаммолари, Шаркий Европадаги ахвол ва Германия масаласида уйғунлашди. Партиянинг ташқи сийсат соҳасидаги асосий йўлга шубҳа билдирмаган нотиқлар ташқи сийсий йўлни рўбга чиқариш тақлиқис хусусида кўпгина тақидий мулоҳазаларини айтидилар.

Секция ишида партиялар оранъанавий ҳамкорликни мустаҳкамлаш, шунингдек кўп партияли система шариотида иш тақрибаси учун муҳим аҳамият касб этидилик социалистик партиялар билан алоқаларини ривожлантириш масалалари юзасидан фикр алмашиш сезиларли ўрин эгаллади.

КПССнинг Дастурий баёнотида Шаркий Европадаги воқеаларга баҳо берилиши, партияим сойиб раҳбарларнинг Афронистонга қўлини киритилиши тўғрисида қарор қабул қилганлиги учун маҳсус резолюция қабул этиш ёки съездининг бошқа ҳўқуқларига ана шу хусусда сийсий баҳо беришганлигини киритиш тақлиф этилди. Маҳаллий органлар, корхоналарнинг ташқи иқтисодий фаолиятида қатнашчи самарадорлигини оширишда доир турқум тадбирларини ишлаб чиқиш муҳимлиги таъкидланди. Марказий Комитет апаратини, жумладан Халқаро бўлиминини қайта қуришни давом этириш, партиявий ва илмий фаолларни ташқи сийсий тадбирларни тайёрлашга ва уларни амалга оширишга кенг жалб этиш зарурлиги тўғрисида гапирди.

Съезд кун тартибининг дастлабки тўрт моддаси юзасидан музокараларни тўхтатиш ҳақидаги тақлифни кўпчилик овоз билан қабул қилди. Раислик қилувчи шунини эслатиб ўтдики, съездини ўтказиш тартибига биноан сўзга чиқиш учун ёзилган, лекция сўз олмаган делегатлар ўз нутқлари текстини стенография ҳисоботида киритиш учун топиришлари мумкин.

Съезд қарорига биноан ҳисобот билан чиққан Марказий Комитет Сийсий бюроси аъзолари ва аъзоликка номзодларга, Марказий Комитет секретарларига делегатларнинг саволларига жавоб қайтариш имконияти берилди.

Саволларга биринчи бўлиб Н. И. Рижков жавоб қайтарди. У делегатлардан салкам 60 та савол олганлигини айтиди. Уларнинг қўларига ёзма жавоблар юборилди. Халқларнинг каттагина қисми ишлаб чиқариш, таъминот, молиянинг турли соҳаларидаги аниқ вазиятларга тааллуқлидир. Уларга жавоблар тегишли муассасаларга, корхоналарга юборилди.

Саволларнинг аксарияти у ёки бу даражада иқтисодий ислохот муаммоларига, ҳўсуан бозор иқтисодиётига ўтиш билан боғлиқдир. Шубҳа йўқки, деди нотиқ, биз тақидий мулоҳазаларни ҳам, тақлифларни ҳам ўрганишимиз, сентябрь ойида бозорга ўтиш дастурини Олий Совет сессияси муҳокама сиз тақидм этиш олдиан уларни тарозига солиб кўрамиз.

Делегатлардан бири Ми-нистрлар Совети Раисидан Е. К. Лигачевнинг аграр саноат комплексидаги вазият муҳокама қилиш ҳақидаги урта тақлифига Сийсий бюро эътибор бермаганлиги тўғри ёки нотўғри эканлигини тасдиқлашни сўради. Масала ўз марта эмас, балки кўпроқ марта қўйилган, деди ҳукумат бошлиғи. Мазкур ҳолда аграр саноат комплексига капитал маблағларни қўнайтириш муаммоси ҳақида гап борган эди. Бу масала хусусида ягона фикр йўқ эди. Менинг назаримда, масалан, қишлоққа устунилик бериш керак, лекин ҳамма нарсаси келгуси беш йилликда халқ ҳўнажигидида қўламлигимиз ва нисбатларимизнинг барчаси қандай шаклланишига боғлиқ бўлади. Шунингга айта оламизки, дастлаб, масалан, қишлоқнинг ижтимоий соҳасини ривожлантиришга 80 миллиард сўм сарфлаш режалаштирилган эди. Биз эса 120 миллиард сўм ажрата оладиганга ўхшаб турибмиз. Такор айтмакчи, ҳамма нарсаси планининг узи-қисил макетига боғлиқ бўлади. Бу масалада Сийсий бюро аъзолари орасида принципиал келишмовчиликлар йўқ, деди Н. И. Рижков.

СССР Министрлар Совети Раисидан зиммасига пахта бўйича жуда оғир давлат буюртмаси юклатилган республикаларда озиқ-овқат ва моддий-техника таъминоти соҳасидаги оғир ахвол қачон бартараф этилади, деб сўрашди. У айтиди, бу соҳадаги янги қонда вариантлардан бирида давлат буюртмасини экспортга етказиб бериладиган пахта ҳажми билан келаш кўзда тутилган. Лекин, деди у, бунда енгил санаотимизнинг иши тўхтаб қолмас...

Ҳосилини йиғиб-териб олишда аграр секторни моддий ресурслар билан тўла-тўқис таъминлаш учун ҳўкумат қандай чоралар қўраётди,

(Давомий. Бош биринчи бетда).

нинг нутқларида баён этилган барча қимматли фикрлар қандайдир бўлмасин умумлаштирилган ва амалий ишда ҳисобга олиниши зарур деган истакни билдирди.

Ҳар бир делегат партияда рўй бераётган воқеаларга ўзига хос муносабат билдирмоқда. Шунинг учун ваъна таҳлили ҳам турлича бўлади.

— Ҳокимият бошланғич ташкилотлар қўлига ўтказилиши керак, — деди йиғилиш ахлига мурожаат қилиб Донецкдаги Е. Т. Абакумов номида шахта партия комитетининг котиби С. А. Камисев. — Аммо бунда сиёсий муҳолифларимиз ўз тактикасини ўзгартирилганлигини ва ўз партияларини тузиш йўлида жон куйдириб ўриниб, КПССтинг бошланғич ташкилотларини барбод этганига бағча кучларни сафарбар этганликларини ҳисобга олиш лозим. Улар пойдевор вайрон этилди — бутун бино қулашини жуда яхши аниқлашди.

У эълда ўтирганлар кўпчилигининг фикрини изор қилиб, Михаил Сергеевичга Бош котиб сифатида «Сўл-

лашиш»ни, Президент сифатида эса — «ўнлаш»ни маслаҳат берди.

Мурманск областидан келган В. С. Зайцев КПСС сафидан чиқиб давом этганлигини ачинаб гапирди ва бу жараёни партияни демократиялаш етарли суръатларда олиб борилаётганлиги билан боғлади. Одессалик А. С. Горостоватов партияда коллегиячилик йўқолатилганини айтиб ўтишни зарур деб топти: вазиятдан чиқиб йўли — раҳбар органларни ҳақиқий раҳбар шахслар билан мустаҳкамлашди. Четилик А. О. Баринов КПССда иккинчи шахс лавозимини кимга ишониб топшириш мумкинлиги тўғрисида ҳозирдаёқ пухта ўйлаб қўришни таклиф этди.

Бош котиб билан олиб бориш сўбатининг рўй-рост ва ошқоралиги баъзи фикрлар ва ифодалар кескинлиги атайлаб қилинган деган фикрга олиб келмади. Ҳақиқатан ҳам доллар муаммоларини бошқаларга баён этишга, энг муҳими эса, но-

тиқлик қобилиятини намойиш этилиши сунистеъмол қилмай, залдагиларнинг эътиборини партия ва жамиятнинг ўткир муаммоларига қаратишга бўлган астойдил истак намоян бўлди.

Делегатларда турмушнинг гўят турли жиҳатларига оид кўпгина масалалар тўпланиб қолган эди. Шунинг учун М. С. Горбачевнинг уларнинг саволларига қайтарган жавоблари тарихга ўзига хос назар ташлаб, ҳозир жамиятда ву жуда келган тағ аҳолини, ундан чиқиб йўлларини умумлаштиришнинг баёни бўлди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош котиби партияни демократиялаш ҳолати тўғрисида гапириб, сўз делегатларининг фикрича, бу аслида асосий гўядир, ҳокимият партия оммасига топшириш орқали бу гоёни рўбга чиқаришга муваффақ бўлишини таъкидлади. Бу — асосий йўналишдир. Афтидан, Уставда бошланғич партия ташкилоти ҳамма нарсани қилиши мумкинли-

гини таъкидламаса ҳам бўлади.

Коммунистлар мустақил ҳал эта олмайдиган масалалар йўқдир. Демократиялаш КПССга қабул қилиш ёки унинг сафидан чиқаришдан иборатдир, деган гаплар эса умуман асоссиздир.

Мамлакат коммунистларининг вакиллари эълда ўрнатилган микрофонлар орқали берган кўпгина ёзма сўровлар ва саволлар кўпроқ балалла фикрлаш тўғрисидаги таклифга ўхшаб кетди. Уларнинг маззун ҳокимиятни партия оммасига топшириш ва олий партия органларининг Назорат ваколатларини амалга ошириш усулларидан тортиб, XXVIII сўз ишининг конкрет масалалари ва лавозимларини биргаликда кўриб чиқишга муносабатда кенг ва хилма-хил бўлишига қарамай, Михаил Сергеевич коммунистларнинг астойдил ўртоқларча гапириб олиш истигани эътиборда тутиб, олддагидек батафсил, атрофлича жавоб қайтарди. Бунини учрашув қатнашчилари тушундилар: сўзда баён

этилган хилма-хил муҳожазларда ҳақиқатнинг тағига етишининг ўзи бўлмайди, деган фикрга қўшилишлар, деб ўйлайман. Айни пайтда, нотиклардан бири айтганидек, сўздининг мажлисла-рида ҳозирча партия муаммоларини амалий рўхда ишчанлик билан муҳома қилишга эришилгани йўқ. Нутқлар кўп бўлмоқда, уларнинг ҳаммаси доллар муаммоларини тўғрисидадир. Бирок астойдил, ошқоқ мулоқот вақти етмади.

Саволларга қайтарилган жавоблар партия анжумани сингари кўп миң кишилик жойларда, эҳтимол, муқаррар пайдо бўлиши мумкин бўлган етишмовчиликнинг ўрнини тўлдиргандек бўлди.

Партиянинг кадрлар сиёсати муаммолари алоҳида ва табиий қизиқиш уйғотди. М. С. Горбачев партияда ёрқин шахслар камлигини нима билан изоҳлаш мумкин, деган саволга жавоб қайтарди, шундай деди. Яқин вақт ичиди улар етарли даражада бўлади, деб ўйлайман. Залдагиларнинг бу сўзларини маъқуллаб, муноса-

бат билдирганлигини бошланғич партия ташкилотлари котибларининг ана шу саволга кутган жавоблари ва уларнинг партиянинг интелектуал имкониятига кўп вақт ажратган сўхбатдошининг нуқтан назарлари ўзаро мос келганлиги деб тушуниш мумкин.

Биз Марказий Комитет таркибига сизлар даражадаги ходимлардан кўпроқ киритишга, албатта, қаракат қилмиш, деди Бош котиб. Мана шу ошқоқ фикрлашувда унинг учун ҳам кўпгина қизиқариш, сабоқ бўларлиқ жиҳатлар бўлганга ўхшайди. Ҳар ҳолда учрашув қатнашчилари партиянинг раҳбарлари ролига қўрсатиш учун тилга олган бир қанча ўртоқларнинг номларига нисбатан, афтидан, тегишли муносабат билдирилди.

Шу жиҳатдан олганда М. С. Горбачев билан В. Н. Ельцин ўртасида бирдамлик бўлиши мумкинми ва қандай шароитда бўлади, деган мазмунда тушган савол ҳаридерлидир. Михаил Сергеевич Борис Николаевичнинг сўз-даги нутқи уни ўйлантириб

қўйганлигини айтди. Борис Николаевичнинг нутқида бир қанча мақбул бўлмаган жиҳатлар — партияни мафкуралардан четлаштириш, унинг мулкни топшириш ва шу сингари жиҳатлар айтилди. Шунга қарамай, деди Михаил Сергеевич, В. Н. Ельцин билан келишиш йўллари топамиш. Мен учун партиянинг, мамлакатнинг тақдирини, қайта қуришнинг тақдирини бириктиришга туради. Халқ ўз орзу-умидларини қайта қуриш билан боғламоқда. Мен учун бу ҳар қандай шахсий келишмовчиликлардан устун туради.

Иштиёларга келганда, бу ўткир ва илгаридан мавжуд мавзудир. Мана партия сўз-да иштиёлар билан боғлиқ ишларни қўриб чиқиш учун комиссия ташкил этишга қарор қилинди. Мазкур муаммо учрашув қатнашчиларини ҳам четлаб ўтмади. Михаил Сергеевич, хусусан, юқори лавозимли партия ҳодимлари илгари эггаллаб турган дала ҳовиллар ҳозир ветеранларга, болалар боғчаларига, соғлиқни сақлаш объектлари учун топширилган-

лиги ёки топширилаётганлигини айтди. Қатъий мансаб оқлабдир белгиланди, «шахсий» самолётларда учиб бекор қилинди, бошқа бир қанча чеклашлар жорий этилди.

Учрашув охирида қандайдир қарор қабул қилинмади. Бироқ унинг қатнашчилари — ўйлайман, ҳар иккала томон ҳам, янги йўллар ва фикрлар билан боғлиқ тарқалди. Бош котибининг жоилантиришга турмушини жоилантиришга ҳар бир коммунист, ишчи, деҳқон, эъли бошланғич партия ташкилоти ўзининг ташкилоти эканлигини, бу ерда ишлаш унинг учун мароқли эканлигини ҳис этиши учун баъза ишларни қилишга даъват этувчи мурожаати учрашув қатнашчиларига тушунди. Шундай қилинганда, у шу ташкилотдан ҳеч қандай кетмайди — партиядан чиқиб қоллари тўғрисидаги масала эса учрашувда энг асосий ва энг ташвишли масала бўлди. Айни пайтда — сўз делегатлари партияни янгилашга, уни ислоҳ қилишга қудратли омил бағишлашлари даркор.

В. ПЕТРЕНКО,
В. САКЛАКОВ,
ТАСС мухбирлари.

ВАҚТ КУТИБ ТУРМАЙДИ

(Давомий. Бош биринчи ва иккинчи бетларда).

Федерациясини барбод бўлади. Мен социалистик қайта қуриш тарафдориман. Жамиятнинг социализм йўлида янгилашши тарафдориман, Ленин тасаввуридати чинакам илмий социализм тарафдориман. Ленин ҳаётининг охирида социализмга нисбатан ўз нуқтан назарини ўзгартиришга қарор қилган эди, дейишар экан, мен бу гапга ишонмайман. Мен хусусий мулкка қаршман, чўки бу нарсая бизларни сиёсий ва иқтисодий жиҳатдан орқага ташлайди. Мен оммавий ишчиласи қатъий қаршман. Мамлакатларни эркин бозор муносабатларига ўндеттан киши биринчи совет ишиси бўлсин.

Гдлан ва Иванов томонидан тўнқалган айбларга доир саволлар берилди. Нотик бундай деди: бу саволларга СССР халқ депутатлари Сўзиди комиссиясининг, СССР прокуратурасининг материалларида жавоблар берилган. Яна бир бор айтмоқчи, чинакам, бу — сиёсий курашда менинг қўлимни боғлаб қўйиш мақсидида қилинган чинакам сиёсий иш-вотарлиқдир.

Шунингдек, сиёсатдаги давомийлик ҳақида, меҳнат иштинини мустаҳкамлаш, ҳуқуқ-тартибни кучайтириш ҳақида, социализмга

дўшман, ажратувчи кўчлар томонидан қандай хавф туғилаётганлиги ҳақида, халқлар ишлари ва уларни ҳал этиш усуллари ҳақида, Шарқий Европадаги аҳоли ҳақида саволлар берилди. Марказий Комитет котиби бирлашмиш эмас, балки ГДРнинг Габрий Германия томонидан ютиб юборилиш рўй бераётган, деб ҳисоблайди.

Нотик истефо бермоқчи-ми ёки фаолиятини давом эттирмоқчи, деган саволга у бу масалани сўзиди иштиё-рида қолдираман, деб жавоб қайтарди.

Сўнгра Э. А. Шеварднадзе сўзга чиқиб, унга берилган саволларнинг аямига яқини Шарқий Европадаги воқеаларга, Германия муаммосига боғлиқ эканлигини айтди. Шу муносабат билан у ана шу жараёндарга баҳо беришда унга қўшилмаётган тартифига ўтмоқчи эмаслигини таъкидлади. Ташқи сиёсат битта оламнинг фикри ва позицияси асосига қурилмади. Шарқий Европа, Германия ишлари билан боғлиқ барча чинмалар коллектив тарзда ишлаб чиқилди ва мамлакат юқори сиёсий раҳбарлиги даражасида қабул қилинди.

Сўнгра бирлашмишга нима учун розилик берилди, деган саволга жавоб қайтариб, ташқи ишлар министри бу жараёни тўхтатиш, ГДРда-

ги қўшинларимиздан фойдаланиш имконияти бор эди, албатта, деб таъкидлади. Нотикнинг фикрича, ақли расо кишиларнинг ҳаммаси, Европани ҳам, халқимизни ҳам ҳалокатга маҳкум этишни истамеган кишиларнинг ҳаммаси қўллаб-қувватлайдиган бошқача йўл танланди.

Жаҳон социалистик системасининг тақдирини тўғрисида. Бунда «система» тушунчасининг ўзига равишанлиги киритиш керак, деди КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси. Европада социализм системаси эмас, балки бу ҳақидаги нотўғри тасаввурлар системаси барбод бўлди, дейиш тўғрироқдир. Социалистик мамлакатлар эса ҳамон мавжуд ва улар ривожланаватдилар. Мен марксизм-ленинизмнинг асосий принципларини негиздаги, бизга ёт ва истибсолизм довлардан холи бўлган социалистик гоёларга, социалистик ривожланиш йўлига ишонаман. Социалистик гоё тарихий истибсолга эгадир.

Делегатлардан бири Варшава блокнинг ва умуман социализм лагерининг барбод бўлганлиги учун ким жавобгар, деган саволга жавоб қайтаришни сўради. Бунга жавобан бундай деди: барбод бўлишдан куч билан сақлаб туриш керак бўлган блок жиҳидий ишда таянч эмас эди ва таянч бўлмади. Визинг хавфсиз-

лигимиз учун умумий манлақаларга асосланган иттифоққа таяниш яхшироқ бўлмайди. Мен ўз вази-фамин қўлини иттифоқчи мамлакатлар билан янги муносабатлар ўрнатишдан, бу муносабатлар ўзаро фойдаланиш, яхши қўшничилик, дўстона муносабатлар бўлишига эришилган иборат деб билламан, деб таъкидлади ташқи ишлар министри.

Ваъзи хатларда Шарқий Европа мамлакатларидаги коммунистларга муносабат хусусида ташвиш билдирилди, совет дипломатияси уларнинг тақдирига беварқ қараётганлиги учун таъна қилинади. Нотик бунга жавобан қўйиладилар таъкидлади: кўпгина коммунистлар учун уларнинг мамлакатларидаги воқеалар жуда оғир зарба бўлганлигини, баъзан эса шахсий фожиага айланганлигини тушуниб турибман. Агар иш қувғин қилиш даражасига бориб етса, дипломатия коммунистларга инсон ҳуқуқлари нуқтан назаридан муносабатда бўлиш масаласини принципиалик билан қўя олади ва қўйди. Бу бизнинг ҳуқуқимизга эмас, балки бурчимиз ҳамдир, деди нотик.

Делегатларнинг бир гуруҳи Габрий Европадаги айрим мамлакатларда совет жангчиларининг ёлғорликлари ва қабрларини оёқости қилиш ҳолларидан ташвиш билдир-

ди. Бу ҳақиқатан ҳам ҳуқуқ ҳодисаларидир, деб ҳисоблайди Э. А. Шеварднадзе. Этнохоналарнинг, консулхоналарнинг ва министрликнинг ўзи бундай ҳоллардан биронтасини эътибордан четда қолдирмаётганлар. Улар норозилик билдириб, бундай аҳолининг тузатилишига эришмоқдалар.

Ташқи ишлар министри Лондондаги НАТО кенгаши мажлисида қабул қилинган қарорларни иқобий баҳолади. Унинг фикрича, барқарорлик ва ишонччи мустаҳкамлашда анча илгариллаб кетиш имконияти бор. Нотик Умумевропа хонадонни ҳақидаги гоёни хом хаёл деб ҳисоблаётган кишиларга эътироз билдирди. Бундай деб ўйлаш, деб таъкидлади у, атрофимизда рўй бераётган ҳодисаларни сезмаслик, реал фактлардан, ана шу умумий хонадонни ва Умумевропа майдонларини қўриш соҳасида рўй бераётган жараёнлардан қўз юмиш демакдир.

Нотикча сиз ўтмишдаги партия сўзлариданга ўз нутқларингизга ва «брежневчилик»нинг вужудга келишига қўшган ҳиссанга қандай баҳо бераёсиз, деб савол берилди. Бундай ҳол ҳақиқатан ҳам рўй берган эди, деб жавоб қайтарди у. Мен XXV ва XXVI сўзларда сўзга чиқиб, ўша пайтдаги бош котиб шазнига мақтов сўзларини айтганман. Лекин

савол берувчи менинг позицияларим ва қарашларимни яхши аниқлаб олмақчи бўлса, ана шу нутқларнинг, марказий Комитет пленумларидagi бошқа нутқларнинг қолган қисмларига, Грузиядаги маърузаларимга ҳам назар ташласин. Бу — биз ушунга ижтимоийликка, порахўрликка, ошна-оғайиндорчиликка қарши жуда оғир кураш бошлаган давр эди. Биз ўша пайтда ана шу оғир, лекин муқаддас курашнинг бошланғичлигини билан фахрланаман.

М. С. Горбачев президиумага тушган кўпала хатларда сўз қатнашчилари Сиёсий бюро ва Марказий Комитет секретариати таркибига кирувчи раҳбарлар ишига алоҳида-алоҳида баҳо бериш ҳақида илгари қабул қилинган қарор қайта қўриб чиқи-лишини ва саволларга уларнинг жавоблари тингланлигини тўхтатишни таклиф қилаётганликлари айтиди. Овоз бериш йўли билан делегатлар саволларга жавобларини тинглатиш тўхтатиб, қўйилди, фикрга келди: КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий ва амалий фаолиятига умуман унинг раҳбар органлари — Сиёсий бюро ва КПСС Марказий Комитети секретариати фаолиятини қўшиб баҳо берилсин.

Ташқи ишлар министри унинг раиси В. А. Ивашко КПСС Марказий Комите-

тининг Сиёсий ҳисоботи юзасидан резолюция лойиҳаси қандай тайёрланаётганлиги ҳақида гапириб берди. Комиссия КПСС XXVII сўзидан кейин қайта қўриш давомида жамиятга рўй берган ўзгаришларни ва бундан бўён бориш назарда тутилган асосий йўналишларни ақс эттира оладиган сиёсий резолюция нусхаси билан чеклиниш мумкин, деган ҳулосага келди.

Баъзи делегатлар КПСС Марказий Комитетининг фаолиятига битта баҳо бериш керак, деган таклиф билан чиққанликлари маълум қилинди. Ташқи ишлар министри фикрича, унинг ишини қонирқарсиз, деб топиш Марказий Комитет амалга оширган қайта қуриш йўлини инкор қилиш бўлур эди. Иккинчи томондан, резолюцияда иқобий баҳо берилиши кейинги йиллар мобайнида мавжуд бўлган муаммолар, камчиликлар, янги-ишлар ва хатоларни ҳас-пўшлаган бўлур эди. Шу сабабли комиссия ишнинг сифатига сиёсий баҳо беришни таклиф қилади.

Ташқи ишлар министри раиси резолюция лойиҳасини ўқиб эшиттирди. Лойиҳа юзасидан дастлабки фикрлашувлар қилиб ўтди. Залда ўрнатилган микрофонлардан ҳужжатнинг моҳияти хусусида ҳам, шунингдек, бошқа масалалар хусусида ҳам тур-

ли фикрлар ва аниқ таклифлар баён этилди. Партия олий раҳбарияти айрим аъзоларининг фаолиятига баҳо бериш тўғрисидаги таклиф яна ўртага қўйилди, бироқ бу сафар таклиф қўллаб-қувватланмади.

Шундай бўлсада, баҳо бериш муаммоси ўткир мунозарарада муҳим ўрин олди. Умуман Марказий Комитет ва Сиёсий бюронинг ишига, умуман партия сиёсий йўлига баҳо бериш керакми ёки КПСС фаолиятининг турли соҳаларидаги аҳолига баҳо бериш керакми? Муҳомақа қатнашчилари бир фикрга рози бўлдилар: Сийқа иборалар эмас, балки фактларни аниқ баён этиш ва уларга тиниқ муносабат билдирш керак. Ким айбдорлиги эмас, балки ҳозирги инкирозли вазиятнинг сабабларини тушуниб олиш ва уни ҳал этиш йўллари билан бағиш бўлган кундаги энг муҳим масаладир, деди делегатлардан бири.

Қизғин баҳслашув муҳи-да оқилона қарорлар вужудга келмади. Келгуси дам олиш кунини тахир комиссия таклиф этилган аниқликларни резолюция лойиҳасига киритиб, уни делегатларга тарқатади, деб келишиб олинди. Лойиҳанинг муҳомадаси 9 июль, дўшанба кунини давом эттирилади.

(ТАСС).

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳайъатининг мажлисидан

ЙЎЛДАН ЎТИШГА ЁРДАМ БЕРИНГ!

Жуда аjoyиб дастгоҳ бўлди: ихчам, енгил, итваткор. Қўзғинги юмшак ишланган бўлаверди!

Конструктор эсимда худдаи шундай ўйлаган эди. Қўз олдинга ўша қўз оқизларини келтирганди. Шундай қилиб қўз тўқимачилар совгага муносиб баҳо беришди. Унинг таърибга намунасини киниб кўришди, фикр-мулоҳазалар билан ўртоқлашди. «СТС-85» дастгоҳларини иложи борича тезроқ қўллаб ишлаб чиқаришни йўлга қўйишни илтимос қилишди. Бу дастгоҳларни тўқимачи бўлишни хоҳлаган минглаб қўзи оқиз ишчилар қачондан бери куттибётган эди.

Шунга ҳам беш йил бўлди... Қўз тўқимачилар уни беш йил давомида узоқ куттишди. Бу гапларнинг ҳаммаси ишчи орқага сурганларнинг виждонига ҳавола. Ишчи жойидан силинган учун эса ҳукумат қарори керак бўлиб қолди. Жумҳурият Министрлар Кенгаши Тошкент тўқимачилиги ва енгил саноят институтига «СТС-85» дастгоҳи ишланмаларини йил охиригача тугатлаш, «Ўзбекестекстиль-маш» ишлаб чиқариш бирлашмасига эса уни қўллаб ишлаб чиқариш масаласини кечиктирмай ҳал этиш вазифасини топширди.

...Эънига яқин кишига унинг бошига қўлфат туши-ганда ёрдам бериш — савобли иш. Фақат ёрдам қўлини чўзибгина қолмай, ақли вақтида яқин кишига меҳр қўрсатганлар катта ҳурматга сазовор бўлишди. Одам ғамхўрлигини сезиб-гина қолмай, жамиятнинг феола аъзоси — фуқароси ва ишиси тугйсига эга ҳам бўлиши керак. Дастгоҳ меҳнатни муҳофиза қилиш кафедрасида яратилганлиги яхши бўлди. Янги машина икдоркорлиги уларнинг бу фикрини ҳукумат қўллаб-қувватлаши ва назорат остига олганлигини эътишларига билан қўлла-бидла матрур бир нур қақнади. Бу фақат муаллифлик гуру-рида пайдо бўлган севиң-ли қўзлар эмасди...

Ушбу дастгоҳ тақдирини Ўзбекистон Қўрлар жамияти моддий-техникавий соҳасини

Шундай қилиб, ўтиб бораётган беш йилликнинг турт йили мобайнида ишлаб чиқариш ва иқтисодий-маиший ишчиларга, уй-жойларга ажратилган маблағнинг атиғи 56,1 фоизи сарфланди.

Қўрлар жамиятининг корхоналари материаллар, қор ашё, ускуналар, эҳтиёт қисмлар билан, транспорт билан ҳар доим ҳам яхши таъминланмади. Ҳолбуки, янги ва таъмирланган заводлар, фабрикалар, устахоналарда яна неча минглаб киши ишлаши мумкин бўлур эди.

...Қўзи қўриқдан кўра қалби кўрлик жуда оғир бўлади, лекин, хайрияти, ана шу алоқий хасталигини эндиликда тез ва қатъийлик билан даволашга киришмоқдалар. Министрлар Кенгаши ҳайъатининг мажлисида ҳам шундай бўлди. Қўрлар жамиятига ўзига боп бир қанча буюмларни ишлаб чиқариш ҳуқуқини бериш ҳақида гап бораганида бунинг нима кераги бор, ахир бошқалар шу маҳсулотларни улардан ҳам яхшироқ таъйёрлаб оладилар, деган овозлар эшитилди. Доно ҳўжалик ҳодимининг таъониши шу заҳотиёқ тортиб қўйилди.

Ногиронлар бугунги кунда қилаётган кўпгина ишларни янада тезроқ бажариш, арзонта тушириш мумкин бўлур эди, албатта. Лекин бундай рақобатчи ҳалол дейиш мумкинми? Айни вақтда «одадгаи ходимлар» билан таъминланган кўп корхоналар молларнинг сонига ҳақидан ҳам, сифати жиҳатидан ҳам эҳтиёжини ҳар доим қондира олмаётганлар. Ногиронларга энг юқоқ даражада ишлашлари мумкин бўладиган техника билан ёрдам бериш — бу бошқа гап.

Ҳозирча эса Қўрлар жамияти металл, пластмасса, картон ва бошқа материаллардан ўнлаб буюмлар иш-

лаб чиқармоқда. Айни вақтда улар чўтга ва мўйлақ сингари оддий, телефон, пултилар ҳамда электр ўчиргичлар каби мураккаб ашёларни аъло даражада ясайдилар.

Қўз яхши нарсалар ўйлаб қўйилган... Лекин ихтирозчи, конструкторлар, иқтисодчилар фаолият кўрсатдиган имконият қайда дейсиз? Бу кишилар қўрлар меҳнатини енгиллатиши, уни янада қизиқари, фойдалли қилишлари мумкин эди. Бунда катта корхоналарга ҳам йўл очик — улар қўрлар жамиятининг шериклари ва мутасаддиларига айланишлари мумкин бўлур эди.

Министрлар Кенгашининг қарори ҳам худди ана шунга қаратилган. Чўноқчи, сентябрь ойигада Давлат кишлоқ ҳўжалик кооператив комитети, Ўзбекирлашув, Маҳаллий ва Енгил саноят министрликлари, иттифоқ қарамоғидаги ишлаб чиқариш бирлашмалари ҳамда корхоналари қўрлар жамиятига тенгига берадиган қорхоналар рўйхатини аниқлаш керак.

Ушбу ҳужжатда ана шу катта дастурий режага алоқадор бўлганларнинг ўзаро ҳамжиҳатлигини қандай йўлга қўйиш кераклиги ҳам белгилла берилган.

Шундай қилиб, маҳаллий Советларга бинолар ва иш-шотлар тўла жамқуни ишлаб чиқариш бинолари, уй-жойлар, болалар муассалари, спорт майдончалари, клублари жойлаштириш мумкин бўлган ерларни ишлаб чиқаришнинг қондиринг мақседида қурилиш ажра-тиб бериш тасвир қилинган.

Ўзбекистон уй-жой-иқтисодий банкига эса буларнинг ҳаммасига қўрлар жамиятининг маблағи етмай қолган қар-берида ушбу муқдлати қар-берида тавсия этилди. Материаллар ва ускуналар билан таъминлашда, лойиҳаларни

бажаришда афзаллик бериш назарда тутилган.

Қўрларга келганда эса, улар қатъий иш жадалли асосида ишлашлари кўрсатилган.

Шундай қилиб, яқин йилларда Тошкент, Қарши, Каттақўрғон, Наманган, Нукус, Сариев, Тўртқўл, Ўрганч, Фарғона, Хива, Шахрисабз, Шахрисабзда яна ўн учта ишлаб чиқариш биносига, боз устига саноят корхоналарининг ихтисослашган бўлимлари пайдо бўлиши керак. Бу, кўп минглаб янги иш жойлари, неча ўн миллион сўмлик харидориги моллар, демакдир.

Қўрлар жамияти жумҳуриятимизнинг қўллаб шаҳар ва қишлоқларда кўп хонадонли уйлар, болалар боғчалари, ётоқхоналар, кутубхоналар, ошхоналар, маиший хизмат комбинатлари, дўконлар, клублар, спорт-соғломлаштириш комплекслари, тибобет муассасалари, дорихоналарга эга бўлади... Шу мақсадлар учун Ўзбекистон ярим миллион сўм пул ажратилди.

Уй-жойлар, коммунал хизматлар, ёқилга ҳақ тўлашда янги ишмтёзлар берилади, саяёр диагностика-маслаҳат ёрдами уюштирилди, озми-кўми қўриш қобилиятини сақлаб қўриш учун даволаш қўриқлари ўтказилди, санаторийларга қўшимча йўлланмалар берилди

ДАВЛАТ ТИЛИНИ ЎРГАНИШМОҚДА

Самарқанд шаҳридаги корхона, муассаса ва ташкилотларда ўзбек тилини ўрганиш бўйича гуруҳлар ташкил этилган.

Меҳнаткашлар ишдан бўш вақтларида ўз фаолиятлари учун зарур бўладиган сўз ва ибораларни кунт билан ўрганишмоқда. Малакали мутахассислар уларга яқиндан ёрдам беришяпти.

ЎзТАГ сураткаш муҳбири Р. Рафуров бу лавҳани 8 март номли Самарқанд тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасида олган. Корхонанинг технологи З. Сенченко ўзбек тилини ўрганиш машғулотида.

Ўзбекистон ва жаҳон

«Синсэн» КХДРда

ПХЕНЬЯН. ТАСС мухбири Александр Валиев хабар қилади.

Бу ерда ўзбекистонлик корейларнинг «Синсэн» деб аталган театр-студияси ўзининг иккинчи намунави ҳисобот концертини низоҳатида етказди. Уларнинг чиқишлари Пхеньяндаги энг кекса театрларнинг бири «Моран-бон» театрида бўлди. Томошбинларнинг қизғин оқибатлари ва қарсақлари остида ўтган концерт театр-студия артистлари қалбини тўқилантириб юборди.

Айни вақтда бу чиқишлардан икки киши — театр директори Чин Александр Иванович билан унинг умр йўлдоши, театрининг бадий раҳбари, театр вужудга келишида бор кучини сарфлаган Ким Елизавета Николаевна, айниқса, қувонишарди. Театр тугилиши билан

уларнинг қадимий орзуси — чинакам миллий корейс фольклор жамоасини тузиш орзуси рўйга чиққан эди. Бу театр Совет Иттифоқида корейс миллий маданиятини ривожлантиришга қўмалашган бўлур эди. Мамлакатимизда ҳозир иккита — «Чхончун» ва «Ариран» корейс ансамбллари мавжуд, лекин улар фольклор эстрада асарлари билан уйғунлашиб кетган. Янги театр фақат фольклор асарларида ўз репертуарини яратди, буни унинг раҳбарлари талаб қилишмоқда.

КХДР раҳбарлари — жумҳурият Президенти Ким

Ир Сен билан унинг ўғли Ким Чен Ир гуруппа билан шахсан учрашди. Ким Чен Ир театрининг барча талаб-истаклари қондирилиши тавсия қилинган ҳужжатни имзолаган. Ана шундан кейин жамоага ҳамма ерда катта имкониятлар бериб қўйилганлиги тўғрисида гапиришнинг ҳолати бормикин. Жамоа атиги уч ой ичида олти рақсини ўрганиб олди, булар орасида Шимолда деярли унутиб юборилган ва ниқобларда ижро этиладиган рақс ва миллий тўй маросимини ифодаловчи рақс ҳам бор.

Шундай қилиб янги театр бизнинг мамлакатимизда ҳаётга йўлланма олмоқда. Театр раҳбарларининг ре-

жалари ниҳоятда катта — улар актёрлар танлаш, корейс рақсларига, корейс тилидаги қўшиқларини ижро этишга ўргатиш, она тилини ўрганиш юзасидан дарслар ташкил этишни ният қилишган. «Кадрларни танлашда пухта сийбат юритиш керак», — дейди Александр Иванович, — чуқур театримиз ҳозир Япониянинг «Набуки» театрининг аксини эсладими: агар у ерда барча аёл ролларини эркаклар ижро этишса, бизда барча эркаклар роллари аёллар ўйнашади». Театр хориждиги ватандошлари билан алоқаларини ривожлантириш, барча соҳаларда улардан ўрганиш ниятидадир.

КОНЧИЛАРГА БЕРИЛАДИГАН ОТПУСКАЛАР ТЎҒРИСИДА

1991 йил 1 январдан бошлаб кончилар ер ости ишларида машғул бўлганлар учун кўпи билан 66-67 календарь (57 иш) кун, очик конларда ишлайдиганлар учун 52-53 календарь (45 иш) кун ҳажмидаги отпускаи олиш ҳуқуқига эга бўладилар. Бундай отпускаи улар СССР Министрлар Кенгаши ва ВЦСПСнинг «Кўмир, сланец, кон-руда саноати ва халқ ҳўжалигининг айрим база тармоқлари ҳодимлари отпускарли мўддатини ўзайтириш тўғрисида»ги 1990 йил 2 июль қарорига мувофиқ белгиланган ер ости, зарарли ва оғир меҳнат шартлилари, кўп сменали иш режими учун бериладиган барча қўшимча дам олиш кўнларини ҳисобга олган ҳолда олишлари мўмкин. Шундай қилиб, кончилар отпускарлининг энг кўп мўддати 21-22 кун ўзаяди.

Кўмир, сланец ва кон-руда саноати корхоналари, бирлашмалари, ташкилотларининг ҳодимлари учун, шунингдек, шахта қўрилишида қўрилиш-монтаж ишлари билан, разрезлар ва карьерларда, тоғ-кон саноатидида кўтқариш қисмларида, металлургия ва электр-энергетика саноатидида темир йўл ва автомобиль транспортда ишловчилар учун 21 кўнлик (18 иш кўни) йиллик асосий отпускаи белгиланади. Бу отпускаи ҳар икки йилда икки календарь кўни қўшилиб боради. Беш ва ундан кўп йил ишлаганларга уларнинг иш стажидан қатъий назар, 28 календарь (24 иш) кўни дам олиш ҳуқуқи берилади. 150 метрдан қўқуқроқ разрезларда ишлаганлар 24 календарь (21 иш) кўни дам олишлари мўмкин. Улар шу корхонада икки ва ундан кўп йил ишлаган бўлсалар, отпускарлига 4 кун қўшиб берилади.

Бу қарорда белгиланганидан ташқари «СССРдаги корхоналар тўғрисида»ги ва амалдаги бошқа қонунларга мувофиқ, хусусан Узоқ Шимол районларида ва унга тенглаштирилган жойларда ишлаганлик учун бошқа қўшимча отпускарлар ҳам берилиши мўмкин. Ҳукумат ва ВЦСПС қарори айрим кончилар ҳозирнинг ўзидаёқ фойдаланаётган узоқроқ мўддатли отпускарларини бекор қилмайди. Бу тартиб СССР Олий Совети отпускарлар тўғрисида Қонун қабул қилгунча амал қилади.

Қабул қилинган қарорини амалга ошириш билан боғлиқ ҳаражатлар махсусотнинг улгуржи (ҳисоб-китоб қилинадиган) нархида ҳисобга олинади.

Қарорда мўддатлари кўрсатилган отпускарлар, шу жумладан, 1990 йил учун отпускарлар 1991 йил 1 январидан бошлаб берилади.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ ТОШКЕНТ
ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

кафедралар бўйича
профессор-ўқитувчилар таркибидида
ва илмий ҳодимлар

БЎШ ЛАВОЗИМЛАРИГА

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИПАДИ

мудирлар: ядро физикаси ва космик нурлар, давлат ва ҳуқуқ назарияси; совет ҳуқуқи;
профессорлар: факультетлараро умумий физика кафедраси, СССРнинг иқтисодий ва ижтимоий географияси, табиий факультетларда сиёсий тарих, геометрия ва топология;

доцентлар: чет эл адабиёти, жиноий ҳуқуқ, табиий факультетларда фалсафа (2), фуқаро ҳуқуқи, телевидение ва радиодиттириш, умуртқали ҳайвонлар зоологияси, ҳисоблаш математикаси;
катта ўқитувчилар: тупроқ физикаси ва мелiorацияси, кимё фани ўқитиш услублари, табиий факультетларда рус тили (0,5);

ўқитувчилар: рус ва ўзбек журналистикаси тарихи, табиий факультетларда немис ва француз тиллари;
асистент: умумий кимё;
мудир: ҳисоблаш марказининг муаммоли лабораторияси;

катта илмий ҳодим: «Мембраналар биофизикаси» илмий-тадқиқот лабораторияси;
кичик илмий ҳодимлар: Ҳисоблаш марказининг муаммоли лабораторияси (2);
етакчи илмий ҳодим; илмий ҳодим: «Эксперт» вақтинчалик илмий-меҳнат жамоаси бўйича.

КОНКУРС МЎДДАТИ — 28 ИЮЛГАЧА

Қўйидаги манзилга мурожаат қилинсин: Тошкент шаҳри, 95-алоқа бўлими, Талабалар шаҳарчаси, В. И. Ленин номидаги ТошДУ маъмурий биноси, 6-қават, кадрлар бўлими.

Телефон: 46-54-64.

КОРХОНАЛАР, ТАШКИЛОТЛАРНИНГ,
РАҲБАРЛАРИ, ИХТИРОЧИЛАР ВА
РАЦИОНАЛИЗАТОРЛАР

ДИҚҚАТИГА!

Қишлоқ ҳўжалик машиналарининг
тархларидида янги самарали таклифлардан
фойдаланиш мақсадида

«МАШХЛОПОК» ДАВЛАТ ИШЛАБ
ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ

1990 йил 15 июлдан 15 сентябргача
пахтага, шўнингдек ўрта Осиё минтақаларида етишти-
риладиган бошқа қишлоқ ҳўжалик экинларида ишлов бе-
риш ва ҳосилини йиғиб олиш машиналарининг тархлари-
ни яратиш ва такомиллаштириш бўйича

АРИЗАЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛАДИ ВА
КЎРИБ ЧИҚАДИ.

Тақдим этиладиган таклифлардаги фикрлар аниқ, равшан баён қилинган ва техникавий ечим чизмасига эга бўлиши лозим.
Таклиф-мулоҳазаларининг кўйидаги манзилга юб-
ришнингизни сўраймиз: 700007, Тошкент шаҳри, Ново-
Ульяновская кўчаси, 210-уй, пахтачилик машиналари
бўйича давлат ихтисослаш тарроҳлик бюроси.

Ушбу материаллар чўнур билимли мутахассислар то-
монидан ўрганиб чиқилди ва сўнгра уларнинг муаллиф-
ларига ўз таклифларини махсус ҳайфат олдиди ҳамона
қилиш имконияти яратилди ҳамда бу ерда ана шу так-
лифлардан келгусида қандай фойдаланиш истиқболлари
ҳақида қарор қабул қилинади.

Ўзбекистон ССР олий ва ўрта махсус
таълим вазирлигини

ТОШКЕНТ АВТОМОБИЛЬ ВА ЙУЛЛАР ИНСТИТУТИ

Кадрларни қайта тайёрлов махсус «Муҳандислик эко-
логияси» факультети 1990—91 ўқув йили учун авто-
транспорт ва йўл комплекси мутахассислари, шўнингдек
олий ва ўрта махсус ўқув юрталарининг ўқитувчиларини
атроф муҳитни муҳофаза қилиш ва табиат ресурслари-
дан оқилона фойдаланишни яхшилаш йўналиши бўйича

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

ҚАБУЛ ШАРТЛАРИ:

— ишлаб чиқариш корхоналари, ташкилотларининг
йўлланмалари, шўнингдек барча ҳоҳловчилар конкурс
асосида қабул қилинади;
— ўқиш мўддати ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда
6 ой (1 октябрдан).

— ўқишга олий маълумоти ҳақидаги дипломи бор, 3
йилдан кам бўлмаган меҳнат стажига эга ва 45 ёшгача
бўлган кишилар қабул қилинади;
— ўқиш учун 800 сўм пул тўланади; четдан келган-
лар ётоқхона билан таъминланади;

ЎЎЖЖАТЛАР 15 СЕНТЯБРГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИ-
НАДИ.

Махсус факультетни битирганлар кўрсатилган тартиб-
даги дипломини оладилар.
Манзил: Тошкент, ТАПИ, К. Маркс
кўчаси, 32, 59-хона, Махсус «Муҳандислик экологияси»
факультети.

Телефонлар: 33-43-02, 33-90-40.

Қабул комиссияси.

Кинофильмларни ижарага
бериш билан шуғулланувчи
давлат ва жамоат ташкилот-
ларининг раҳбарлари
ДИҚҚАТИГА!

ЎЗБЕКИСТОН ССР
МАДАНИЙ
ЎЗБЕКИСТОН ССР
КИНЕМАТОГРАФИЧЛАР
УЮШМАСИ БИЛАН
ҲАМКОРЛИКДА

томошбинларнинг ёшига
хос чекинмалар ва тавсия-
номалар бериш юзасидан ки-
нофильмларни таснифлаш
ҳақидаги таклиф эди.
ХАЙПАТ ЎЗБЕКИСТОН-
ДА ТИЖОРАТ КўРСАТУ-
ВИГА МУЪЛАЛЛАНГАН
КИНОФИЛЬМЛАР БЎЙИ-
ЧА ЖУМҲУРИЯТ ИЖАРА
ГУВОНОМАСИНИ БЕРИШ
МАСАЛАСИНИ КўРИБ
ЧИҚАДИ.

Жумҳурият ижара гувоҳ-
номасини олиш шартлари
билан танишиб чиқиш учун
қўйидаги манзилга муро-
жаат қилинг: Тошкент шаҳ-
ри, Навоий кўчаси, 30-уй,
Ўзбекистон ССР Маданият
вазирлигининг Кинематогра-
фия бошқармаси.

Маълумотлар олиш учун
телефон: 44-53-21.

Ўзбекистон ССР Маданият
вазирлиги, Мўминий номидаги
Ўзбек Давлат мусиқали театри
жамоаси театрининг режиссёри

Рустам Абдуллаевич
ВОВОХОНОВНИНГ

вафот этганлиги муносабати
билан марҳумнинг оила аъзо-
ларига таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР Фанлар Ака-
демияси «Физика-кўш» ил-
мий ишлаб чиқариш бирлаш-
масининг физика-техника ин-
ститутини жамоаси етакчи ил-
мий ҳодим Х. А. Шомуротовга
онаси

Бувиюр
ХОЛМУМИНОВНИНГ

вафот этганлиги муносабати
билан чўнур таъзия изҳор қи-
лади.

Мусаллам
ЖАЛОЛОВНИНГ

вафот этганлиги муносабати
билан чўнур таъзия изҳор қи-
лади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Ко-
митети нашрийтининг Меҳнат Қизил Бай-
роқ ордени билан таъзия, Тош-
кент, Ленинград кўчаси, 32.
Газета офсет усулида, А—2 форматда
босилади.

ХОСИЛ МЎЛ-У ДАСТУРХОН ҒАРИБ

- Боғларда пишиқчилик, бозорда қимматчилик
- Деҳқон нимадан норози?
- Бозор йўли яқин бўлсин

ИЛДАН-йилнинг фарқи
бор. Деҳқонлар ҳар
бир йили ўз таомиларига
таърифлашади. Баъзан бир
воқеа ҳақида гап кетганда:
«Ҳа, ўша йили пахта мўл
бўлган» ёки «ползи йили
бўлган», деб эслашади.

Деҳқончасига таърифла-
диган бўлсак, бу йил ҳақи-
қатан ҳам қишлоқ ҳўжалик
йили бўлган. Пиллакор-
ларимиз давлатга махсуслот
етказиб бериш йиллик пла-
нларини ошириб бажаришди,
омборларимиз галлага тўл-
моқда. Боғ-роғлар, дала ва
поляларда ҳосил мўл. Ку-
зини берса, пахта хирмони
ҳам ҳар йилгидан юксак
бўлгудек.

Бироқ айни пишиқчилик
кезлари Тошкентда мева-че-
ва қиммат, гўшт ва сўт
махсуслотлари тақчил. Бо-
зорга яқин йўлаб бўлмайди.
Қишлоқ ҳўжалик махсуслот-
лари билан савдо қилувчи
давлат, кооператив ва ҳў-
жалик дўконларидаги мева-
лар хили ва сифати хари-
дор талабидан йироқ. Аф-
суски, бундай аҳволни пой-
тахтагина эмас, балки
жумҳуриятимизнинг бошқа
шаҳарларида ҳам кўриш
мўмкин. Айниқса, Орол бўйи
ҳудудидаги шаҳар ва қиш-
лоқларда мева-чева камлиги
ачинарлиқдир.

Ахир, қачонгача Ўзбекис-
тондек ноз-неъмат ўлкаси-
да яшаб туриб дастурхон-
миз гариб, бебарак бўла-
ди. фарзандларимиз мевага
тўймай нимжон ва манжуру
ўсади?

Сўнгги йиллар мобайни-
да пахта майдонлари анча
қисқарди. Бу билан янги
боғ-роғлар, сабзавот ва по-
лиззорларни кўпайтириш
имконияти яратилди. Мева-
ларнинг сероб бўлишини
яна икки—уч йил кўтайлик
ҳам дейлик. Аммо сабзавот,
полза махсуслотларини-чи?
Бу йил серҳосил йил бўл-
гандан ташқари, 160 минг
гектар умумдор ерлар то-
морга сифатида бўлиб бе-
рилганлигини унутмайлик.
Агар томорча ҳўжалигида

колхоз-совхоз даласига қара-
ганда ўртача уч—тўрт ба-
равар қўш ҳосил етиштири-
лиши инобат оладиган
бўлсак, савдо расталари,
бозорлар, мева-чевага тў-
лаб кетиши лозим эди.
Афсуски, аҳволни ўзингиз
(айниқса, шаҳарликлар) кў-
риб турибсиз.

Қаҳқадарь область агро-
саноат бошқармаси раси-
нинг биринчи ўринбосари
Шодибер Хўжаназаров билан
суҳбатимиз ана шу муаммо-
лар ҳақида бўлди.

Бозордаги нархни ту-
ширтиш учун дўконлардаги
махсуслот сифатини яхши-
лаш, турларини кўпайтириш
зарур, дейди у. — Ҳозир
вилоятимиз шаҳарларида
ҳўжалик, кооператив ва сав-
до тармоқлари йўли билан
қишлоқ ҳўжалик махсуслот-
лари сотиш ишчил йўлга
қўйилган. Бунда беш дўко-
ларда доимо сифатли мах-
суслот бўлишини талаб қи-
лмоқдамиз. Сўнгги сабаб
ва мева дарҳол қайта ишлов
целарига жўнатилиб, ўр-
нада даладан сарҳил махсус-
лот келтириляпти.

Бу йил мева-сабзавот
махсуслотлари, айниқса, узум
ниҳоятда мўл. Биз Тошкент
ниҳоятда ноз-неъмат билан
кўмиб ташлашимиз мўмкин.
Бироқ транспорт, идиш
муаммоларини ҳал этиш
даркор. Пермь, Красноярск,
Иркутск, Кемерово ва Тю-
мень шаҳарлари яшиқ
тайёрлаш учун зарур мате-
риалларни ўз вақтида етказ-
иб бермаляпти. Ана шу са-
баб умумийтифоқ фондида
махсуслот жўнатиш ҳам ке-
чикоқда. Қўлаверса, Қар-
ши темир йўл бўлими туга-
тилганидан ҳам ишнинг бе-
лига тепляпти. Ҳозир Душа-
бе темирйўл бўлимига қара-
раймиз. У ердан эса ҳар
дом ҳам вагонлар олиш
имконияти йўқ. Шу боисдан
республика раҳбарияти Қар-
ши темирйўл бўлимини қай-
та тиклаш масаласини йў-
лаб кўрса яқин бўларди.

Яна бир жиддий муаммо.
1989 йили Шаҳрисабз райо-
нидаги Киров номи совхоз
Москвага 584 тонна узум

жўнатганди. Шу махсуслот-
нинг 126 тоннаси ностан-
дарт, 61 тоннаси чиритган
деяр хулоса қилиншиб, ҳар
бир килограмм узум учун
49 тийиндан ҳақ тўлашди.
Ҳўжалик Амур областига
жўнатган узумнинг ҳар ки-
лограмми 84 тийиндан ҳақ ол-
ди. Махсуслот Москвага 9
суткада, Амурсга эса 19
суткада етиб боради. Шун-
га қарамадан Москва шаҳ-
рига юборилган махсуслот-
нинг асосий қисми истеъ-
молга яроқсиз деб топил-
ли кишини таажжубга со-
лади. Ана шундай йўллар
билан ҳар йили ҳўжаликнинг
даромаддан маҳрум қилин-
моқда. Чўнони, ўтган йили
Нишон районидидаги ҳўжа-
ликлар Тошкент шаҳрининг
Акматали Иромова ва Куйб-
шев районларида 40 вагон
тарвуз жўнатишганди. Би-
роқ маъмур районлар қора
тарвуз стандарт талаблари-
га жавоб бермайдиган, биз
деҳқонлар билан ҳеч қан-
дай шартнома тузганмизми,
деган баҳонада махсуслот
эгаларига бир тийин ҳам
ҳақ тўлашмади. Ваҳолонки,
тарвуз жўнатишга уларнинг
вақиллари бош бўлганди.
Мана бу хилдаги тушунмов-
чиликларни, муаммоларни
бартараф этиш лозим.

Бу билан нима демоқчи-
ман? Махсуслотни истеъмол-
чиларнинг ўзлари шу ерда
сифатини аниқлаб, талаб-
талаб олиб кетишлари ке-
рак. Темирйўлларда теҳ-
ташлар, савдо шохобча-
ларидаги қўли эгри шахс-
ларнинг найрағилари учун
бизнинг шўрими қўрибве-
расин. Ахир қачонгача қиш-
да муз тангаллаб, саратонда
лоҳас бўлиб ҳосил етишти-
риш деҳқон абор бўлиб ко-
лаверди. Менимча, йирик-
йирик саноат ташкилотлари
ҳўжаликлар билан шарт-
номалар тузиб, махсуслотни
ўзлари териб олиб кетган-
лари маъқул.

Шодибер аканининг қўйниб
гапиринчи бекиз эмас. Деҳ-
қонга, унинг меҳнатига му-
носабатини ўзгартириш пай-
ти аллақачон етди. Унинг
дозонига чўмин солувчилар,
ўроқда йўқ, машоқда йўқ,
хирмонга ҳозирлар ниҳоят-
да кўп. Заҳматкашнинг пе-
шона тери билан етишти-
риш мевасига ёприлувчи
хирпапашалар сероб. Чиноз
районидида «Қизил Ок-
тябрь» колхозида истиқо-
лат қилувчи 70 ёшли Аб-
дулла Қўшев ва Камол Иш-

муродовларнинг қўйидаги
мактуби билан танишнг:
«Қоопзотсбт» идораси ва-
кили билан томоркамизда 3
тонна саримсоқ пиёз етиш-
тириб бериш юзасидан
шартнома тузган эдик.
Шартномага кўра, ҳосилини
йиғиштиришдан 10 кун
аввал тайёрлов идорасини
хабардор қилиш керак эди.
1 июнь кунини транспорт ва
тара сўраб ёзма равишда
идорани хабардор қилдик.
Ташкилот раҳбари 10 июнда
йиғилиш ўтказиб, нарх бел-
гилаб кейин маълум қилад-
и, деган жавоб қилди.
18 июнда бораёқ ҳозирча
саримсоқ пиёзини олмайми,
чўнки талабдор йўқ, дейиш-
ди. Махсуслотимиз нобуд
бўлмоқда. Кимта мурожаат
қилайлик».

Дарҳақиқат, махсуслотни
сақлашга жойи, сотишга
имконин бўлмаган деҳқон
додини кимга ҳам айтсин.
Устига-устига у билан шарт-
нома тузган савдо ҳодим-
лари лабазда туришмасми?
Орқоникиде районидида
«Октябрь» колхозида илов-
чи Х. Мажинов ўз мактуби-
да Тошкент шаҳрини саба-
во махсуслотлари билан
таъминлаш ишига асосан
тайёрлов идоралари қош-
мади айрим шахслар тўқсин-
ди қилишга татбиқини таъ-
кидлайди. У Ленин район
ишчилар таъминоти бўлими-
га қарашиб 2-омборхона
ҳодимларининг махсуслот
қабул қилиш пайтидаги ово-
рагарчиликларини, ортиқча
скидка олаётганлигини
маълум қилади.

Ҳақиқатан ҳам далада
етиштирилган махсуслотнинг
дастурхонгача бўлган йўли-
ни қисқартириш борасида
қатор тўсиқлар, муаммолар
мавжуд. Булар бозорда-
ги олиб-сотардан тортиб,
савдодаги товламачигача,
махсуслот ортлган машинани
йўлда илҳақ қутиб ўтирган
тамағир ГАЙ ҳодими ва ҳа-
казолар. Буларга яна деҳқон-
нинг қўл-оғини боғлаб, ўз
меҳнат махсуслига эга бў-
лиш ҳуқуқидан маҳрум
этвчи қўлдан-қўп инстру-
мент ва кўрсатмаларни қўш-
мақ, шўрлик меҳнаткашнинг
аҳволи нақадар нажотсиз
эканлиги аён бўлади.

Жумҳурият партия-хуку-
матининг деҳқонларга то-
морча ерлари бериш ҳақида-
ги қароридида ҳўжаликлар,
тайёрлов идоралари ва сав-
до ташкилотларига томорча
эгалари билан ортиқча мах-

суслотларни харид қилиб
олиш юзасидан шартнома-
лар тузиш таклиф этилган.
Афсуски, жойларда
бу ишлар қўнғилдагидек
йўлга қўйилмаган. Шу бо-
исдан ҳам бозорга келти-
риб сотишга имконияти йўқ
одамларнинг ҳовилиларидаги
мева-чева исроф бўлмоқда.

Илгари мавжуд бўлган ях-
ши тадбирларни қайта қў-
лаш лозимга ўхшайди. Ҳа-
тто бир-икки йил аввал Тош-
кент шаҳрида ямаркарлар
ташкил этилиб, деярли бар-
ча вилот деҳқонлари унда